

ANNO DNI ÆTATIS SVÆ 21

1585

QVOD ME NVTRIT
ME DESTRVIT



Spökskrivaren

tragedi i fem akter

av Christian Lanciai (2002)

Personerna :

Drottning Elisabeth av England
William Cecil, Lord Burleigh
Earl Robert Devereux av Essex
Lady Derby
Lord Chamberlain
Ben Jonson
Richard Burbage
William Shakspere
John Hemmings
Francis Bacon
Sir Thomas Walsingham
Lady Audrey Walsingham
Christopher Marlowe
Sir Walter Raleigh
Robert Cecil
Earl Henry Wriothsesley av Southampton
Earl William Stanley av Derby
Earl Edward de Vere av Oxford
två lorder
en fångvaktare
Kung James I
Kronprins Henry
Hertigen av Buckingham
Kapten Keymis
Sir Walter Raleighs övriga kaptener
hans son Wat
Sir Lewis
en agent
vakter
Robert Burton

Handlingen äger rum c:a 1598-1623 i England och (Akt IV) i Venezuela.

Dramat är delvis en fortsättning på dramat "*Komplotten*".

Copyright © Christian Lanciai 2002

Spöskrivaren

Akt I scen 1. Hovet, efter föreställningen.

Elisabeth Vår hovpoet blir bara bättre hela tiden. Hälsa honom att jag önskar tala med honom.

Cecil Ers majestät, hur bra han än är, och hur han än verkar till uppbygglighet för kungahuset och er regering, så är han likväl bara en poet, en man av folket, en massans taskspelare.

Elisabeth Burleigh, ni hörde visst inte riktigt rätt. Jag vill träffa honom.

Essex Ers majestät, jag känner honom och kan framföra era önskningar till honom utan att ni behöver ses i hans simpla sällskap.

Elisabeth Du också, Essex? Får jag inte träffa vem jag vill?

Lady Derby Ers majestät, min man står på intim fot med skådespelarna och pjäsförfattarna.

Elisabeth Det vet jag nog, men det är inte honom jag vill träffa, lady Derby, och inga skådespelare, utan bara vår personlige poet, då han behöver en uppsträckning.

Lord Chamberlain Har pjäsen misshagat ers majestät?

Elisabeth Men där är ni ju, min lord Chamberlain! Inte alls! Det är den bästa pjäs ni någonsin framfört, men jag tycker inte om slutet.

Chamberlain Att Henrik den femte blir konung?

Elisabeth Att han skrotar Falstaff. Det är ju den narren som gör hela pjäsen. Han får inte bli avpolleterad av en otacksam och odräglig valpkung på det där sättet. Jag måste kräva Falstaffs upprättelse.

Cecil Ers majestät, det passar sig inte....

Elisabeth Var nu inte löjlig, lord Burleigh. Jag vill bara åtgärda en mänsklig obalans. En brittisk kung får aldrig visa sig omänsklig och allra minst på scen.

Chamberlain Om ers majestät behagade föreslå vissa ändringar....

Elisabeth Skulle jag korrigera ett färdigskrivet poetiskt mästerverk? Låt pjäsen vara. Men låt poeten skriva en ny pjäs. Jag vill se Falstaff hedrad med en komedi.

Chamberlain Ers majestät, det kan säkert ordnas....

Elisabeth En rolig komedi, som man kan skratta hjärtligt åt, en där den hedersmannen Falstaff kan få triumfera och vara glad hela tiden utan någon visnande framtid att se fram emot. Jag önskar se Sir John Falstaff rolig och glad från början till slut.

Essex En rimlig begäran, lord Burleigh.

Cecil Varje drottning har sina nycker. Jag lägger mig inte i.

Chamberlain Ers majestät, jag tror mig kunna lova er allt vad ni begär.

Elisabeth Jag begär inte mindre. Sätt i gång!

Chamberlain Ers majestät. (*bugar sig och går*)

Elisabeth Han kan ju inte bara skriva sorgliga krönikespel, den där Shakespeare. Vi har ju sett prov på hans komedikonst, och hans Midsommarnattsdröm till ert bröllop, lady Derby, var det mest fascinerande jag någonsin sett. Jag vill glömma den blodiga Lancastersagan och särskilt den där olycklige martyren Richard II. Sådana krönikespel är ju ärligt talat inte lämpliga att presentera för allmänheten.

Essex Men det är vackert, ers majestät.

Elisabeth Alltför vackert, Robert. En så vacker martyrdöd för en konung kan leda folket till att upprepa skådespelet i verkligheten en vacker dag. Ett sådant perspektiv ville jag helst skjuta bortom min horisont.

Essex Det är ingen risk att ett sådant öde kan drabba er, min drottning.

Elisabeth Varför känner jag då ständigt igen mig själv i den arme kungen? Nog av, en komedi med Falstaff utan kungar är vad vi behöver. Folket mår gott av att få skratta.

Essex Det gör vi alla. Men vi älskar även att få gråta.

Elisabeth Gråta kan man göra för sig själv i enrum, lord Essex, men aldrig offentligt. Nog av. Låt oss gå hem.

(Hovet bryter upp.)

Scen 2. Bakom scenen.

Jonson Vad sade drottningen?

Chamberlain Hon var nöjd med föreställningen.

Burbage Så klart hon var. Vi har aldrig gjort bättre ifrån oss.

Shakspeare Det var din förtjänst, Burbage.

Burbage Är vi inte ett lag? Gör vi inte allting gemensamt? Hjälper vi inte varandra? Vad är en skådespelare utan den andra som stöd? Se på den store Edward Alleyn, scenens ende kejsare för tio år sen! Vad gör han nu? I sin storhets fåfänga har han förfallit till en vanlig direktör!

Hemmings Teaterns bästa förmågor stannar kvar och agerar bakom scenen, om de ej längre platsar på den.

Chamberlain Men drottningen hade ett viktigt budskap.

alla Nå?

Chamberlain Hon vill se Falstaff igen men i en komedi utan melankoli.

Burbage En renodlad komedi med bara plats för skratt. Sådant gör sig bara för populasen.

Chamberlain Det är vad hon önskade sig. Vad kan vi annat än behaga henne?

Hemmings (stöter till Shakspeare) Fixa det, Shakspeare.

Jonson Ingen poet kan skriva på beställning. Det borde hennes majestät känna till.

Chamberlain Hon har bara uttryckt ett önskemål. Ingen behöver känna sig tvungen.

Shakspeare Vi ska nog klara det, min lord Chamberlain. Ge oss bara litet tid.

Chamberlain Vi har all tid i världen, och ni får all tid i världen.

Burbage Bara hennes majestät inte kommer bakom kulisserna och blandar sig i kan vi väl klara av vad som helst. Vi kan inbilla publiken vad som helst, bara de inte får se tricken bakom scenen.

Hemmings Vi ska göra vårt bästa, Lord Chamberlain.

Chamberlain Det tvivlar jag inte ett ögonblick på. *(går)*

Jonson (stöter till Shakspeare) Sätt i gång, Shakspeare. Det är ditt jobb.

Shakspeare Det är mer än bara mitt jobb. Det är min plikt.

Burbage Nu måste vi få celebrera!

(Skådespelarna inleder en bullrande munter supé medan Shakspeare smyger ut bakvägen.)

Scen 3. Bacons studio.

Bacon Vår käre jarl spänner bågen högre och högre som om han tog för givet att den aldrig kunde brista, men med den politiken måste han en dag gå för långt, och då kan jag inte följa honom längre. Men hur sjutton ska jag få honom att vakna och få honom att fatta mina varningar? *(Shakspeare kommer in.)* Ja, vad är det, master Shakspeare?

Shakspeare Drottningen har beställt en pjäs.

Bacon Har drottningen beställt en pjäs? Det var ovanligt. Är hon inte nöjd med dem hon får?

Shakspeare Ju fler hon får, och ju bättre hon får, desto högre ställer hon kraven.

Bacon Hon har ingen rätt att ställa krav på litteratur då hon inte diktar själv. Hon är ju liksom hennes far bara en dilettant. Detta måste vara något särdeles extra. Vad har hon sagt?

Shakspeare Hon var missnöjd med det slut Falstaff fick i "Henrik IV" och vill därför se honom i en komedi med lyckligt slut.

Bacon Det kungliga dåliga samvetet. Varje gång någon kung missköter sig eller dör på scen vaknar det dåliga kungliga samvetet, som ständigt blir allt sämre. Men av alla monarker har hon minst anledning till dåligt samvete. Hon ska få sin komedi med Falstaff.

Shakspeare Hon bad enkom utan kungligheter.

Bacon Man kan inte skraddarsy en pjäs. Den lever sitt eget liv, och dess karaktärer lever oberoende av upphovsmannen. Poeten är bara instrument; musan bestämmer allt. Hon får ge sig till tåls och acceptera resultatet som det blir.

Shakspeare Det menade de andra skådespelarna också. – Min lord Essex!

Essex (inträder) Vilken tur! Både min sekreterare och vår främste teaterman! Talar ni om den nya pjäsen?

Bacon Ers nåd, jag har varnat er ett antal gånger, men ni blundar för mina varningar. Man kan inte trotsa drottningen.

Essex Var lugn, Bacon. Jag kan tas med henne. Jag känner henne och känner instinktivt hur långt jag kan föra henne.

Bacon Men man kan inte föra henne bakom ljuset!

Essex Du har själv vågat trotsa henne, Francis.

Bacon Och det kostade mig ovärderliga förlorade år! Jag lärde mig att aldrig ens försöka trotsa kungligheter mera!

Essex Kungligheter är till för att trotsas. De behöver det, då de annars får regera utan utmaningar, och då blir de bara försoffade. Karaktären danas bara av kriser.

Bacon Men du håller på att drunkna i dina dumheter.

Essex Inte så länge drottningen finns. Hon är moder åt oss alla, och hon skulle aldrig låta något av sina barn drunkna.

Bacon Var inte för säker. Någon gång kan bli den sista.

Essex Det skulle bara bli hennes egen död i så fall.

Bacon Ju självsäkrare du blir, mylord, desto oroligare blir jag.

Essex Bekymra dig du. Jag gör det inte.

Bacon Det är bra, Shakspeare. Ni kan gå. Vi ska försöka fixa pjäsen åt er så som drottningen vill ha den. (*Shakspeare bugar sig och går.*)

Essex Är du spöskrivare åt teatern?

Bacon Någon måste ju skriva pjäserna. Då är det lika bra att lämna det åt någon kvalificerad.

Essex Är du så kvalificerad? Är inte filosofi och vetenskap ditt område? Vad vet du om dramatik?

Bacon Jag har den alltför nära inpå mig för att någonsin kunna slippa den.

Essex Jag trodde tvärtom att du alltid hållit dig på säkert avstånd ifrån den.

Bacon Den som håller i trådarna får inte trassla in sig.

Essex Men inga trådar kan hålla i sig, Bacon. Jag lever mitt eget liv och är oberoende till och med av drottningen.

Bacon Ingen är oberoende av drottningen. Vi är alla beroende av henne för våra liv och för vår frihet.

Essex Ingen frihet är politisk.
Bacon Politiken är en disciplin som möjliggör friheten.
Essex Friheten lever oberoende av politiken.
Bacon Jag har varnat er, mylord, och jag tänker fortsätta göra det tills ni faller.
Essex Gör du det, Bacon. En örn med vingar faller aldrig om den inte blir nedskjuten först.
Bacon Ni är ingen örn, Essex. Ni är en människa.
Essex Det är du också, Bacon. Vi sitter i samma båt. Glöm aldrig det. (*går*)
Bacon Den jarlen blir bara farligare och mest för sig själv. Men nu till drottningens problem. Få se hur hennes hovpoet ska kunna behaga henne bättre nästa gång.

Scen 4. Hos Walsinghams.

Thomas Jag hoppas du är nöjd nu, min älskade.
Audrey Vi hade ett lyckligt bröllop efter en lång förlovning. Hur kan man vara lyckligare?
Thomas Vi förlorade vår poet.
Audrey Vi har aldrig förlorat honom, och det vet du. Det sista verket i hans namn har ju kommit ut nu med offentliga dedikationer till oss bägge.
Thomas Tack vare gamle George Chapman.
Audrey Det är ingen risk för att våra poeter någonsin skall dö ut. Det sade redan Philip Sidney.
Thomas Giordano Brunos liberale värd, som öppnade England för alla fritänkare.
Audrey Så till den grad att andra fann det nödvändigt att starta inkquisitioner.
Thomas Vi har klarat oss.
Audrey Men andra blev hemsökta. Sir Walter Raleigh, till exempel.
Thomas Han blev bara undersökt. De kunde inte göra honom något.
Audrey Medan andra har fått gå under jorden.
Thomas Det är som alltid de etablerade med ansvar som får klä skott. Vi utan ambitioner och pretentioner klarar oss.
Audrey Dessutom beskyddar oss drottningen.
Thomas Ja, vi har vunnit hennes bevågenhet, och det ingår i vår lycka. Ingenting skall någonsin komma mellan oss, min älskade. (*ger henne en kyss. Det bultar på dörren.*)
Audrey Vem är det?
Thomas (ropar) Vem är det?
Bacon Francis Bacon, till er tjänst.
Thomas Det är bara Francis Bacon, älskade.
Audrey Essex' sekreterare. Hoppas Essex inte är i svårigheter.
Thomas Essex är alltid i svårigheter. (*öppnar*) Välkommen, Francis.
Bacon Ursäkta att jag stör. Jag kommer bara i ett litet blygsamt ärende.
Audrey Vi hoppas det inte har med Essex att göra.
Thomas Vi vill helst hålla oss utanför politiken. Jag råkade just nämna för Audrey, att om Essex inte är i svårigheter skapar han sig svårigheter.
Bacon Det här har ingenting med Essex att göra. Drottningen har bara beställt en pjäs.
Thomas Det har hon aldrig gjort förut.
Bacon Hon blev uppenbarligen inspirerad av den senaste.

Thomas Henrik IV?
Bacon Ja. Hon vill se en ny pjäs med Falstaff. Är poeten tillgänglig? Har ni någon kontakt med honom?
Thomas Vi har alltid kontakt med honom.
Bacon Var är han nu? Spanien eller Italien?
(En dörr öppnas diskret och Marlowe kommer in.)
Marlowe Jag råkade höra vad ni talade om.
Bacon Marlowe. Det gläder mig att se er i livet.
Marlowe Glöm aldrig att jag är död.
Thomas Drottningen vill ha en ny pjäs med Sir John Falstaff, Chris.
Marlowe Vad var det för fel på den gamla?
Bacon Den slutade illa för Falstaff.
Marlowe Den narren förtjänade inte bättre. Ingen monark kan ha en öltunna till narr vid hovet. Om kungen ska bli trovärdig som kung måste han lämna Falstaff bakom sig.
Bacon Det tror jag drottningen har begripit. Därför vill hon ha en ny pjäs med Falstaff men utan kung.
Marlowe En renodlad komedi alltså?
Bacon Med lyckligt slut och med en glad och rolig Falstaff alltigenom.
Marlowe En komedi bara till att narra folk till att skratta, med andra ord. En folkslig komedi, grov och rund i orden, utan finess och utan kunglighet. Ska den bli riktigt grov måste den bli helt på prosa.
Bacon Det bestämmer poeten.
Marlowe Jag tror vi förstår varandra.
Bacon Som alltid.
Thomas Marlowe stannar inte länge i England. Du har inte lång tid på dig att skriva ännu en stor komedi, Chris.
Marlowe Just därför måste den bli på prosa.
Thomas När det gäller diktning är ingenting omöjligt för Marlowe.
Marlowe Men det är tur att vi har Shakspeare som tillförlitlig agent.
Thomas Hur pålitlig är han, Francis?
Bacon Så länge han får pengar är han fullständigt pålitlig. Det enda som oroar honom är om pjäsflödet skulle sina.
Thomas Jag tror inte det är någon risk.
Marlowe En poet lever bara för att dikta, om han så är död.
Bacon Det är vi tacksamma för, Marlowe.
Marlowe Hur går det med ärendet?
Bacon Vilket ärende?
Marlowe Min återupprättelse.
Bacon Sir Walter arbetar på det. Han håller på att återfå sin forna ställning vid hovet. Jag är säker på att du kan komma fram igen så fort kusten är klar, men drottningen måste bli säker först.
Thomas Tiden arbetar för oss, Chris. Allt vad vi behöver är tålmod.
Marlowe Inget tålmod varar för evigt.
Bacon Vi litar på ditt så länge du lever. Och så länge du har din återupprättelse att vänta har du ju något att leva för.
Marlowe Sir Walter är mitt enda hopp. Derby kan som katolik inte göra mycket för mig, såvida han inte blir kung efter drottningens död.
Thomas Jag tror inte han vill det.
Bacon Burleigh föredrar Mary Stuarts son.

Marlowe Alltså är ingenting säkert.
Bacon Jag har meddelat mitt ärende. Drottningen är glad om du fixar pjäsen,
Marlowe.
Marlowe Jag ska ge henne något att skratta åt. Jag har lika roliga
 Canterburysägner på lager som Chaucer.
Bacon (nöjd) Det låter bra. Farväl, mitt herrskap. (*går*)
Thomas Tack för besöket, Francis.
Audrey Tror du verkligen att du kan skriva något riktigt roligt?
Marlowe Komedier eller tragedier, det är frågan. Det ena utesluter aldrig det andra.
 (*går tankfull ut*)
Thomas Han klarar det, Audrey. Han klarar allt.
Audrey Även livet, fastän han är död.

Scen 5.

Bacon Nej, Essex, ni går för långt. Jag kan inte stödja er i sådana stämplingar.
Essex Menar du att du ämnar överge mig efter allt vad jag gjort för dig?
Bacon Jag kan inte följa dig om du går mot staten.
Essex Jag går inte mot staten. Jag övertar den. Och endast du kan hjälpa mig.
 Du blir min ständige statsminister.
Bacon Essex, att överta staten utan att dess överhuvud går med på det frivilligt
 är det samma som uppror och förräderi.
Essex Jag ska få henne att lämna statsrodret ifrån sig frivilligt. Hon älskar mig.
 Ingenting kan stoppa oss.
Bacon Och familjen Cecil?
Essex Jag är inte rädd för några torra impotenta småpåvar. Klämmer man på
 dem kommer det bara luft ur dem. Jäsande pösmunkar i politiken är bara till för att
 mögla.
Bacon Du underskattar dem.
Essex Du överskattar dem.
Bacon Och Raleigh? Han står närmast drottningen, och hans lojalitet är total.
 Du kan aldrig rubba hans heder.
Essex Folk som inte viker frivilligt när de står i vägen kan man alltid halshugga.
Bacon Och det kan man bli halshuggen för. Vanligen blir man det.
Essex Din fege olyckskorp. Jag får alltså klara mig ensam.
Bacon Ja.
Essex Men jag skall lyckas. När jag kommer hem från Irland som segerherre
 skall ingen kunna förneka mig någonting, inte ens drottningen! Och ve då envar som
 vågar stå mig i vägen!
Bacon Och om du misslyckas?
Essex Det kan jag inte göra. Alla andra är med mig. Både Southampton och
 Derby följer mig till Irland. Bara du blir kvar här och möglar vid din pulpet som en
 annan Cecil.
Bacon Burleigh har styrt landet väl och gett det stabilitet i över 30 år.
Essex Den tiden är över nu. Raleigh och Drake visade vägen. Armadans
 undergång öppnade havens möjligheter för oss. Vi skall bemästra dem alla!
Bacon Menar du att på lång sikt erövra alla hav?
Essex Naturligtvis! Henrik VIII:s önskedröm!
Bacon Så att England därigenom får världsherravälde?

Essex Ingenting mindre.
Bacon Vägen dit är lång. Det kommer att ta minst tre århundraden.
Essex Desto viktigare är det att sätta kursen korrekt från början.
Bacon Så långt är jag med, men inte längre. Man måste ta andras viljor i beaktande och framför allt inte underskatta motståndarna och hindren.
Essex Bli här och mögla då. Jag skall ge drottningen Irland.
Bacon Lycka till, men ingenting är farligare än att bli för mäktig.
Essex Du är skrockfull.
Bacon Nej, jag försöker vara realistisk. Makten har en berusande effekt och blir i nio fall av tio ens egen undergång.
Essex Då blir jag den tionde.
Bacon Och de andra nio som ska falla före dig? Vilka är de?
Essex De finns inte.
Bacon Där ser du. Komplet blind och orealistisk. Ett hav är överstrött av grund, men du som kapten förnekar att de existerar och kör rätt på dem.
Essex Du är bara tråkig. Farväl, Bacon. När jag kommer tillbaka har du ändrat dig när du ser mina triumfer.
Bacon Lita inte på någonting, Essex, och allra minst på en annan människa. Och även om du vinner makten blir den aldrig din så länge drottningen lever.
Essex Den gamla nuckan! Hon är död redan sedan åratal. Hon är knappast mer än en levande mumie.
Bacon Jag hörde inte det sista, Essex. Gå nu.
Essex Jag går, surkart. (*går*)
Bacon Han är förlorad. Inte ens alla segrar i Irland kan rädda honom.

Akt II scen 1. Hovet.

Elisabeth Är det någon som förstår vad Essex sysslar med på Irland egentligen?
Burleigh Ers majestä, det är uppenbart att han inte vet det själv.
Robert Cecil Han sprider bara kaos, allt blir bakvänt, han går från nederlag till nederlag medan han själv förfäktar motsatsen och kräver mera understöd och förstärkning, medan hela hans irländska företag närmast tyder på en total katastrof.
Elisabeth Min käre Sir Walter, ni känner irländarna då ni själv varit över och härjat där. Delar ni Robert Cecils uppfattning?
Raleigh Essex har ännu inte förlorat allt.
Elisabeth Menar ni att han måste förlora allt innan han kan dömas?
Raleigh Irland är ett enda träsk av kaos och sega rebeller. Ingen kommer därifrån utan minnesbetor. Irländarna är oförbätterliga och världens envisaste papister. Dessutom har de sitt eget elixir till förfogande som gör dem fullständigt halsstarriga och galna.
Elisabeth Ni har importerat den medicinen hit, om jag inte minns fel.
Raleigh Skottarna är lika tokiga som irländarna på whisky, men jag tror att det är engelsmännens räddning att de föredrar öl.
Elisabeth Eller kanske vi är tillräckligt förnuftiga att begränsa vårt inmundigande av whisky till måttliga mängder. Men det var inte whisky jag ville diskutera utan Irland.
Raleigh Fastän jag älskar Essex som en frände, och det tror jag vi alla gör, finns det skäl att återkalla honom innan läget blir värre.
Burleigh Klokt resonerat, Raleigh.
Robert Cecil Jag tror att vi alla hyllar Sir Walter Raleighs råd.

Elisabeth Och ni, Francis Bacon, Essex' närmaste man? Anser ni att vi bör ge Essex en chans till?

Bacon Nej, Madame.

Elisabeth Ni förbluffar mig. Ni har alltid försvarat Essex hittills.

Bacon Ingenting kan längre försvara hans ansvarslöshet. Han spiller liv och resurser bara för sin egen skull som om han spelade hasard med hennes majestäts medel. Jag har varnat honom upprepade gånger, men han har vägrat lyssna till mig. För en gångs skull har Sir Walter Raleigh rätt.

Elisabeth Jag finner att vi alla är ganska ense om saken. Alltså återkallar vi Essex, och hans irländska fälttåg avbryts.

Robert Cecil Och om han vägrar, ers majestät?

Elisabeth Han är inte i någon position att kunna vägra. Han lyder vår vilja eller går oss emot, och väljer han det senare får han ta konsekvenserna. Han får välja själv. Saken är slutdiskuterad.

Nu vill jag gå på teatern. Vad är det senaste master Shakspeare har satt upp?

Chamberlain Ett krigsspel om Henrik V, ers majestät. Man känner igen Essex' ära i nästan varje scen.

Elisabeth Hans komedi om Falstaff var för grov. Är Falstaff med i den nya pjäsen?

Chamberlain Ja, ers majestät. Han dör.

Elisabeth Nåväl. Låt oss gå på teatern och se hur Falstaff dör.

Scen 2.

Southampton Jag kan inte fatta det. Essex har gjort allt för honom. Det är rena kniven i ryggen på Essex.

Derby Jag är också förbryllad, Henry. Det kan bara betyda en sak. Essex bana närmar sig sitt slut. Bacon är ingen dumbom. Om han går mot Essex så gör han det bara emedan han inte har något val.

Southampton Essex skulle aldrig ha accepterat uppdraget i Irland.

Derby Hans egna ambitioner drev honom till det. Vi har båda upplevt honom i hans glans dagar, och vi trodde båda på honom. Hade han klarat av krisen i Irland hade han varit oövervinnelig på livstid, och han hade haft hela folket bakom sig.

Southampton Och så blev det bara fiasko. Men det är ju inte förlorat ännu. Han kan fortfarande klara av affären.

Derby Det tror nog bara han själv. Nej, Wriothsesley, han är färdig. Han har bara stärkt de eviga upprorsstämningarna i Irland, i stället för att göra dem till våra vänner har han gjort deras fiendskap obotlig, och han har slösat bort både drottningens arméer och finanser på att förvärra läget. Han har redan återkallats.

Southampton Då är han förlorad.

Derby Jag är rädd för det.

Southampton Vad var avgörande för drottningens beslut? Var det Bacons strömkantring?

Derby Det vet vi inte. Bacons ställningstagande gjorde kanske varken till eller från.

Southampton Jag är inte så säker på det. Bacon var Essex' man helt och hållet. Om hans närmaste man sviker honom, vem kan då längre hålla honom om ryggen?

Derby Allra minst han själv. Han saknar ju perspektiv och har inget omdöme.

Southampton Hans omdöme och perspektiv var Bacon. Nu faller Essex medan Bacon stiger i graderna. Vem skall han knivhugga i ryggen nästa gång?

Derby Du överdriver, Henry. Bacon är ingen förrädare.

Southampton Men han har gjort Essex till förrädare. Vem gör han till förrädare nästa gång?
Derby Du menar att ingen går säker för Bacons ambitioner.
Southampton Precis.
Derby Då är det bäst att hålla sig ur vägen för Bacon.

Scen 3. Hovet.

en lord (till en annan) Det blir väl show nu när Essex ska uppträda inför hovet.
lord 2 Var så säker. Han har lagt hela England för sina fötter och tror sig vara landets populäraste man. Han tror själv att han bara segrat i Irland och att han lyckats omvandla alla sina nederlag och katastrofer till triumfer.
lord 1 Men folket älskar honom.
lord 2 De är hänförda av hans grannhet. De dyrkar honom.
lord 1 England kan aldrig få en bättre idol.
lord 2 Och ändå är han bara en bluff.
Elisabeth (framträder) Mina lorder, jag har kallat jarlen av Essex hit att svara för sina handlingar och besvara era frågor.
lord 1 (avsides) Det blir rena gatloppet.
Elisabeth Vässa era frågor väl och passa på medan ni har honom tillgänglig, ty han är flyktig såsom den första kärleken själv.
lord 2 (avsides) Det låter som om han var hennes sista kärlek och att hon fattat det själv.
en härold Jarlen av Essex!
(*Denne inträder i centrum av scenen och knäfaller för drottningen.*)
Essex Madame, jag lägger Irland för era fötter.
Elisabeth Det gör du inte alls. Du har slarvat bort det, och i stället för att bota en fiende har du gjort alla irländare till våra fiender.
Essex Ni har lyssnat till rykten och överdrivit dem för er själv.
Elisabeth Jag har fått exakta rapporter om siffror och förluster. Jag gav dig en armé och rikedom att få bukt med en upprorsman. Allt har du slarvat bort, och upprorsmannen är kvar.
Essex Jag fick inte fullfölja min uppgift.
Robert Cecil Min lord Essex, ni har struntat i våra order och oftare gjort motsatsen till våra direktiv än följt dem. Hur förklarar ni det?
Essex Här i Westminster vet ingen något om hur det står till på Irland. Jag har anpassat aktionerna efter rådande förhållanden för att minska förlusterna. (*Hovet skrattar.*)
Robert Cecil Minskat förlusterna? Kunde de ha blivit mera maximala?
Burleigh Min lord Essex, ni har köpt folkets kärlek till priset av er drottningens arméer och pengar och Irlands stabilitet.
Essex Irland har aldrig haft någon stabilitet.
Burleigh Låt mig tala färdigt! Ni har slarvat bort ert pund och kan inte få det tillbaka. England är färdigt med er.
Essex Berövar ni mig befälet?
Burleigh Ja, Essex. Ni ger oss inget val.
Essex Ni kallar hem mig innan jag hunnit avsluta kriget och tror att ni därmed ska få ett lyckligt slut på kriget. Vad är det för logik?
Burleigh Lord Essex, ni står inför drottningen.

Essex Tror ni inte jag vet det, era mjölsäckar? Vi står alla inför drottningen och skäms för allt vad vi misslyckats med. Sir Walter Raleigh, lyckades ni kanske bättre i Irland än jag? Åk själv över till det regniga träsket i väster och se om ni kan dränera det på träskråttor! De kryper bara upp i ärmarna på er och börjar myllra i era sängar när ni sover! De håller sig bakom er och sticker knivar i er bakifrån hela tiden medan ni aldrig ens ser dem! Jag tog på mig befälet i Irland för att jag ville göra en insats. Kanske det var fel, men misslyckats har jag inte mer än någon före mig.

Elisabeth Lord Essex, gå hem och vänta där tills vi kallar på er.

Essex Har jag gjort något fel? Har jag brustit i min lydnad? Har jag komprometterat någon? Låt mig få veta det i så fall, så att jag vet var jag står, och stick inte knivar i ryggen på mig utan att jag ser er.

Elisabeth Gå hem, Essex. (*Essex knäfaller, bugar sig och går.*)

lord 1 Han är inte färdig än med drottningen. Han har mera krut i sitt bagage.

lord 2 Om det blir en brytning mellan dem, vem kallar då hem den högsta vinsten?

lord 1 Dragkampen har redan börjat. Och den kommer att bli ursinnig och knäcka båda.

(*Så fort Essex kommit utom synhåll vacklar drottningen.*)

Robert Cecil Hjälp drottningen där!

Southampton Mår ni inte bra, ers majestät?

Elisabeth (trött) Jag är bara så oändligt trött på alla dessa dispyter! Varför kan ni herrar aldrig hålla fred med varandra? Jag orkar inte med gräl mera.

Robert Cecil Hjälp drottningen ut. (*Drottningen hjälps ut.*)

Southampton (till Bacon) Alla vet att du ligger bakom Essex' onåd.

Bacon Gör jag? Det visste jag inte.

Southampton Du kan inte lura oss, Sir Francis. Du må bli landets mäktigaste man, men du kan inte lura oss. Möjligen kan du lura dig själv. Men Essex hade aldrig fallit om inte du hade störtat honom.

Bacon Han är inte fallen ännu, och krisen i hans karriär är helt hans egen förskyllan.

Southampton Vi vet båda bättre än så, Sir Francis, och vi vet båda att du hycklar. (*går*)

Bacon Håller denna hovteater på att bli ett lägre forum för lömskhet? Visserligen har jag angivit och åtalat Essex, men det var det min plikt att göra inför kronan, och det kommer jag aldrig att ångra.

Oxford Bacon, jag hörde dig nog. Du är oförbätterlig, men du blir aldrig kung efter Gloriana.

Bacon Det har jag heller aldrig någonsin inbillat mig.

Oxford Försök. Du tror du är hennes oäkte son.

Bacon Tror inte du det då?

Oxford Jag är för gammal. Jag kan inte vara hennes son, lyckligtvis, och min familj har mycket högre och äldre anor än hennes. Men du är en strunt, Bacon, som alla föraktar.

Bacon Och du är en gammal pimplare som borde hålla dig borta från hovet.

Oxford Vin är bara hälsosamt.

Bacon Om du ändå bara drack vin!

Oxford Essex' blod komme på dina händer.

Bacon Ingen risk. Han kommer inte att blöda.

Oxford Du ljuger för alla men mest för dig själv. (*vill gå*)

Bacon Oxford, bara för er information, efter Gloriana blir James av Skottland kung över oss, och det är inget någon kan göra åt den saken.

Oxford Den strunt! Är det du som har fixat det?

Bacon Nej, det är firman Cecil, far och son, då din svärson ju är katolik och bara diktar komedier.
Oxford Just därför borde han bli kung. Adjö, din stinkande Bacon.
Bacon Släng dig i väggen, din gamle alkoholist!

Scen 4.

Derby (avsides) Min hustru, hur kunde du ge dig åt en sådan galning som Essex! Den mannen har närmast förfört hela England och vridit dess roder ur drottningens hand – för att styra det vart? Han har inget förnuft och är helt utan omdöme, såsom en vindflöjel, helt karaktärlös och offer för sina impulser. Men alla är svaga för honom, och själv även älskade jag honom såsom den sköne romantiske hjälte han var för oss alla. Men min egen hustru! Hon hävdar sin oskuld, och kanske jag bara är offer för min egen svartsjuka, men det kan alla se att han förfört henne som han förfört hela England. Min Essex, min älskade pojke, ej något kan rädda dig nu.

– Mitt herrskap, det stundar allvarliga tider.

Walsingham Vad pågår, lord Derby?

Derby Lord Essex gör bara sin egen sak värre när han i sitt fall griper kring sig i desperation och försöker dra med sig nationen i fallet. Och djupast blir drottningen själv affekterad därav.

Walsingham Och vad kan vi då göra?

Derby Ej mycket mer än ta beteckning. Vår drottningens tid närmar sig slutet, och när hon och Essex är borta kan det bli en mörk tid med en inskränkt skotsk konungs njugghet och misstänksamhet som avgörande faktor för samtligas liv. Utan tvekan lär huvuden rulla.

Walsingham Vem tänker du på speciellt?

Derby Walter Raleigh, Southampton, lord Bacon och samtliga fritänkare.

Walsingham Francis Bacon är katten med nio liv som alltid landar på fötter. Sir Walter är oemottaglig för varningar. Wriothesley är den han är, och ej något kan ändra på honom, men ingen vill någonsin halshugga honom. Med sin feminina framtoning står han över all politik. Men hur är det med Marlowe?

Derby Vår näste kung vet inte om att han finns. Vår poet kan lätt undvika samtliga faror med att enkelt hålla sig undan som hittills. Emellertid skulle han nog vara säkrare på ett betryggande avstånd från London, exempelvis uppe hos oss katoliker i Lancashire.

Walsingham Tack för ert erbjudande. Chris tar säkert emot det med glädje, i synnerhet om det blir farligt i London igen, då allt vad han behöver är att få arbeta i fred.

Derby Mina gods och min säkerhet står alltid öppna för honom, som den allra säkraste formen av exil utom räckhåll för någon regim utan att han behöver ens lämna vårt land.

Walsingham Låt oss höra vad han själv kan önska. Kom in, Marlowe!

(*Marlowe kommer in.*) *Derby* är här på besök.

Marlowe Är det nya problem?

Walsingham Inte än, men det kan bli med nästa regim.

Marlowe Jag är alltid beredd att bege mig i landsflykt. Det finns alltför mycket att göra i varmare länder.

Derby Men snart är vi gamla, och resandet blir mer nervöst och bekymmersamt. Lev, Marlowe, som om min bror alltjämt levde, din studiekamrat,

som omfattade dig med sin kärlek som en yngre broder. Om han var din broder är jag det ej mindre. Mitt hem är ditt hem, och där finns alltid trygghet, ty vi katoliker är lyckligtvis helt uteslutna från kronans intriger och all infektionspolitik.

Marlowe Ferdinando är död, grymt förgiftad för att han ej ville ta del av vad du kallar den infekterade världspolitiken. Han dog på sin post som martyr för sin integritet, liksom Kyd, min kollega och broder, som dog en långt svårare död, då i hans fall hans själ blev förgiftad av inkquisitionen. De krafterna slipper vi aldrig, och därför så föredrar jag även att vara död. Fastän så många vänner till mig nu är döda och borta, som Greene, Philip Sidney och Kyd, finns det ändå kvar många som alltjämt kan känna igen mig. Vi vet ingenting om den nya regimen, men om den blir svår är jag tacksam, lord Derby, för er ovärderliga säkerhet som komplement till lord Walsinghams.

Derby Känn dig helt fri. Du är död och befriad, och det är din lycka; vi som känner till det är ett ringa fåtal, en handfull pålitliga män vilkas hustrur ej skvallrar; du är därigenom måhända mer lycklig än någon av oss, och det enda pris som vi tar tacksamt emot av dig för vårt beskydd och vår tystnad är din vackra konst. Den beskyddar dig mera än någonting annat. Så länge du diktar, så länge förblir du odödlig och osårbar.

Marlowe Era ord värmer mitt hjärta som komme de från en kollega och mer än en broder. Jag har ingen känsla av bitterhet. Mörkt kan jag se på mitt fall, men jag har kommit över det och har som fjärilen kommit ur puppan sitt skal, mitt personliga jag, som jag lämnat bakom mig. De mänskliga känslor jag har gäller aldrig mig själv längre. De är maskerade väl genom påhittade karaktärer väl dolda bakom skådespelares sminkade ansikten, som giver offentligt uttryck åt allt utom åt mina egon. Jag känner mig säker i rollen som medium för mänskliga känslor och allas personlighet utom min egen. Min non-existens är mitt bästa beskydd, och tack vare den kan jag alls dikta.

Walsingham Så länge du arbetar gläds vi med tacksamhet över din närvaro.

Marlowe Det är blott jag som skall tacka.

Derby Jag ger mig tillbaka till Lancashire. Marlowe, ditt hem och din säkerhet väntar dig där vid behov.

Marlowe Tack, lord Derby. (*Derby går.*)

Walsingham Hans instinkt har aldrig falerat. Han vet vad han talar om. När Robert Devereux, earlen av Essex och drottningens tid är förbi går ej någon mer säker.

Marlowe Det sista jag vill är att utsätta er, min lord Thomas, för komprometterande fara.

Thomas Jag sviker dig aldrig.

Marlowe Det tackar jag för, och min trohet mot er skall ej någonsin svika den heller. Jag lämnar dig hellre i fred med din Audrey än att jag riskerar att svika den.

Thomas Audrey är din liksom min.

Audrey Vi är drottningens trognaste vänner och helt oantastliga. Inget kan skada oss, inte ens någon skotsk konung. Du är lika säker hos oss som hos Derby.

Marlowe Det tackar jag för. Likväl har jag min enda fullkomliga säkerhet endast privat för mig själv, och den följer mig vart jag än reser.

Walsingham Det känner vi av. Därför tar alla tacksamt emot dig som känner dig.

Marlowe Men de är få, och de blir bara färre. Dess mer ovärderliga blir de som alltid finns kvar.

Audrey De är fler än du tror, och med Sir Walter Raleigh som flaggskepp är vi ointagliga.

Marlowe Ja, han förblir alltid vår yttersta säkerhet, och endast han kan fortfarande rädda mitt liv.

Scen 5. Essex i fängsligt förvar.

Essex Vad gjorde jag för fel? Det är en mardröm. Alla vände sig emot mig utan anledning, och jag har inga vänner längre. Allt har vänt sig som genom ett trollslag, och jag, min idiot, förbättrade ej saken genom att bli desperat. Här är jag nu av ödet instängd i ett hörn och utan något mer av livet att förvänta mig än döden.

fångvaktaren Jag beklagar att jag stör, min herre, men ni har besök.

Essex Det skall ni ej beklaga. Jag förtjänar ej besök men är blott hedrad om jag får det.

fångvaktaren Det är frågan det, ty det beror väl helt på vem besökaren kan vara.

Essex I min ensamhet är själva döden hjärtligen välkommen.

fångvaktaren Stig då in, min fru. (*låter Elisabeth passera in.*)

Essex (reser sig förfärad) Min drottning! Är det verkligt, eller har jag blivit galen och hallucinerar?

Elisabeth Sätt dig ner, din oförbätterlige kanalje! Jag vill bara ge dig vad som kallas en anständig chans till en förklaring.

Essex Det finns inget att förklara.

Elisabeth Jo, det finns det. Jag om någon äger rätt att kräva svar på frågor.

Essex Jag är redo för tortyren.

Elisabeth Var ej dum nu. Här är ingen fråga om tortyr.

Essex Det finns ej digrare tortyr än att bli ställd till svars av övermäktig kvinna ur vars grepp det ej finns någon flykt från.

Elisabeth Varför övergav du mig, din bästa vän? Vad fick dig till att trotsa mina order, vända dig emot mig och försöka göra uppror mot mig?

Essex Det var ni som gick mot mig. Jag var den siste att förtjäna någon fiendskap av er.

Elisabeth Du slingrar dig, min stackars vän. Du tröttnade på mig och fann mig en belastning, varför du baktalade din drottning och blev upprorsman.

Essex Jag hade inget annat val då jag blev desperat.

Elisabeth Du blev från dina sinnen.

Essex Ja.

Elisabeth Men det är ingen ursäkt. Du förstörde själv vår vänskap alldeles fullkomligt när du kallade mig inför andra mera död än levande och föga mera än ett lik.

Essex Min drottning, är det därför ni dömt mig till döden?

Elisabeth Jag var bara kvinna, Robert, och jag var din bästa vän. Jag litade på dig fullkomligt, och jag älskade dig som en son, ja, mera än en son. Det gjorde hela England. Men du kände kvinnan dåligt, då du trampade på henne och på Englands hjärta. Kvinnor klarar sig ej utan män då de har givit dem sitt hjärta. De är all den mark de har att stå på. Om en kvinna sviks av den man som hon anförtrott sitt liv åt har hon sedan inget liv mer kvar. Hon har förlorat allt och orkar ej ens hämnas. Du har trampat på min själ, men det är inte därför du skall bli halshuggen. Din process är helt ett resultat av dina egna misstag, ingenting har kunnat stoppa den, du satte själv i gång lavinen av insubordinationer och förräderier – jag har ingenting med dem att göra. Jag kom hit som kvinna endast för att ge dig fri.

Essex Vad menar ni med fri?

Elisabeth Ni får ert liv till skänks av mig. Jag ger er fri lejd ut ur landet. Alla dörrar mellan friheten och er är öppna.

Essex Nej, ers majestät, så kan ni ej manipulera mig och demonstrera än en gång er makt. Jag låter ej er triumfera. Jag är medveten om att jag har förverkat liv och rätt att leva. Låt då ödet ha sin gång, och låt mig få bli avrättad i morgon.

Elisabeth Så du trotsar mig in i det sista?

Essex Jag har aldrig tillhört er, och aldrig kan ni få mig att tillhöra er.

Elisabeth (suckar) Så räddar ni till sist i alla fall er heder. Jag har gett er en anständig chans, och ni har använt den men på ert eget sätt. Jag lämnar er med oförrättat ärende men ändå inte utan viss behållning. Nu, min Essex, kan jag skiljas från er.

Essex Jag beklagar allt som skett.

Elisabeth Det är det minsta någon man kan göra. Lycklig resa till den andra sidan, Robert Devereux, min siste favorit, där vi nog ses igen rätt snart, förmodar jag.

Essex Där kanske läget är ett annat.

Elisabeth Jag har inget mer att säga här. Farväl. (*går*)

fångvaktaren (kommer in när Elisabeth går) Nå, var damen god mot er?

Essex Man kan ej klandra henne, ty hon gjorde ett försök till godhet som jag ej var värdig.

fångvaktaren Dö då värdig, gode lord, i morgon. Sedan slipper ni bekymra er om sådant mera.

Essex Lämna mig allena, stackars cyniker.
(*Fångvaktaren går. Essex begraver huvudet i händerna.*)

Scen 6. Bakom kulisserna.

Chamberlain Lord Bacon! Vilken ära! Vad förskaffar oss den äran? Vad kan vi göra för er?

Bacon Får jag tala med skådespelarna.

Chamberlain De är alla här.

Jonson Drottningen är död, och vår nye kung är utlänning, men vi har fortfarande vår lord Bacon.

Hemmings Vad kan vi göra för er, lord Bacon? Jag hoppas ingenting har förändrats.

Bacon Det hoppas jag också.

Burbage Något särskilt ärende måste ha fört er hit. Är det med anledning av den nye kungen?

Bacon Hör på mig, mina vänner. Vi har en ny kung, och han måste veta sin plats. Vi behöver en pjäs som gör det klart för honom att teatern är honom och hans regim överlägsen. Han måste få veta att vi vet mer om honom än vad han vet om sig själv.

Shakspeare Vad vet ni om honom?

Bacon Hans svaga punkt är hans mor, som hjälpte sin älskare att mörda hennes make, hans far. Efter mordet regerade hon oförskämt med älskaren tills hon störtades av folkets harm.

Hemmings Vi har aldrig vågat framföra en pjäs om Maria Stuart. Ämnet har alltid varit överkänsligt, då drottning Elisabeth halshöggs henne.

Bacon Men hon är död nu. Hon tog slut när hon halshöggs Essex, och nu är hon död på riktigt. Den nya kungen måste sättas på plats med Maria Stuart eller utan. Har ni ingen pjäs som liknar hennes saga, som kunde dammas av?

Shakspeare Vi har Kyds gamla pjäs om Hamlet, vars mor gifte sig med sin makes mördare. Det är nog det närmaste vi kan komma.

Bacon Får jag se. Så den har inte spelats sedan Kyd dog?
Shakspere Den försvann med Kyd och Marlowe.
Hemmings Men om något påminner om kung James vanskliga ställning är det den pjäsen.
Bacon Vi kan alltid göra om den och få den mera pregnant. Det är kanske just vad vi letar efter. Huvudsaken är att kungen fattar att det finns högre makter än hans egen.
Jonson Här är pjäsen, Sir. Gör om den, manipulera den som ni vill, parodiera alla de döda, och det måste bli en succé.
Bacon Jag ska ta hand om den. När ni får den tillbaka kan ni räkna med någonting extra.
Jonson Det ser vi fram emot, Sir.
Hemmings Derby framförde den med Kemp och andra inför danske kungen i Helsingör för 18 år sen på tyska. Den gjorde succé redan då men behöver förbättras. Kyd och Marlowe blev aldrig färdiga med den förrän de båda dog.
Bacon Vi får återuppväcka deras andar. Jag återkommer snart, mina herrar. (*går*)
Burbage Tror ni han kan göra något spelbart av den pjäsen?
Jonson Lord Bacon har många tricks att tillgå. Det skulle inte förvåna mig om vi äntligen fick en vettig pjäs att spela.

Akt III scen 1.

James Vad fan är detta för en jävla pjäs? Hur vågar de visa något sådant för mig? Vet de inte att jag är kung nu?
Robert Cecil Ers majestät, det är bara underhållning.
James Ja, men vilken underhållning! Mord och död, palatsintriger och förräderier, groteska spöken och galna fruntimmer! Det kan ju knappast bli värre!
Cecil Skådespelarna menar bara väl, ers majestät, och gör ett gott arbete.
James Man kunde nästan tro att någon djävul satt ihop pjäsen bara för att pika mig.
Bacon Ers majestät, den skrevs för kungen av Danmark för hans slott Kronborgs invigning i Helsingör för aderton år sedan. Historien är tagen ur Danmarks krönikor. Våra engelska skådespelare gjorde stor succé med pjäsen inför hovet i Danmark.
James Så det är en sann historia?
Bacon Så gott som.
James Men vem har skrivit den? Ta reda på pjäsens författare! Han är ju farlig då han vet mera om hovintriger än vad hovet vet om honom.
Cecil Det är en viss William Shakespeare, ers majestät, en hederlig skådespelare från landet.
James Tror du inte jag vet det, ditt enfaldiga nöt? Det vet ju alla, att William Shakespeare är namnet som sätts under alla kontroversiella pjäser för att ingen ska komma åt de ansvariga. Han är bara en bulvan, en pjäsmäklare som tjänar pengar på att aristokrater använder sig av hans namn för att slippa bli förföljda av staten. Så gjorde Oxford, så gjorde Derby, och så gjorde vem som än ligger bakom den här pjäsen. Jag misstänker Sir Walter Raleigh. Han är väl här?
Cecil Han står till ert förfogande, ers majestät.
James Sir Walter, jag har några frågor att ställa er, om ni inte misstycker.
Raleigh Jag står till er tjänst, ers majestät, som jag stod till hennes majestäts oförglömliga tjänst.
James Vad fan hade du med Arabella Stuart att göra egentligen?

Raleigh Ingenting.

James Du ljuger, din knöl!

Raleigh Om jag ljuger, ers majestät, torde ni bevisa det innan ni anklagar mig.

James Jag vet att du ljuger! Du ville ha henne till drottning i stället för mig!

Raleigh Jag var oskyldig till den komplotten, ers majestät.

James Men du kände till den!

Raleigh Jag tog den inte på allvar.

James Alltså kände du till den! Alltså var du medskyldig! Till Towern med honom! Han är redan överbevisad!

Cecil Ers majestät, Sir Walter Raleigh är kronans äldsta och trognaste försvarare och tjänare. Det vore skandal att sätta honom i Towern för en lös misstanke.

James Tar du förrädaren i försvar, din bov? Vill du också till Towern?

Cecil Ers majestät, jag ber er bara att inte förhastat er.

James Jag förhastar mig aldrig! Allt skall gå lagligt till, och Raleigh skall åtalas och prövas för landsförräderi. Om han kan bevisa sin oskuld får han gå, men vi har redan skriftliga bevis på att han hellre hade haft Arabella Stuart som drottning än mig! Fixa åtalet, Bacon!

Bacon Ers majestät, en skriftlig obetänksamhet i ett brev är ej tillräcklig grund för åtal för landsförräderi....

James Fixa åtalet, eller du åker dit!

Southampton Ers majestät, ingen har gjort landet större tjänster än Sir Walter Raleigh.

James Så du är också med i komplotten, din sliskige hermafrodit! Vill du göra Raleigh sällskap i fängelset?

Cecil (till Bacon) Kungen är på dåligt humör, och vi kan ingenting göra.

Bacon Hoppas det går över.

Cecil Det kan ta årtal. Jag är rädd att problemet sitter i karaktären.

James Iväg med dem till Towern! Låt dem bevisa sin oskuld om de kan det, men jag är säker på att de inte kan det. Ingen jävla engelsman ville ha en skotsk kung över sig, så alla de ledande engelsmännen är lika skyldiga. Det är bara att sätta åt dem hårt.

Southampton Bacon, tar du parti för kungen mot oss?

Bacon Ni behöver någon kvar i ledande ställning som kan fixa ut er.

Cecil Han har rätt. Ge er till tåls, mina herrar.

Raleigh Henry, med en sådan inkompetent blåmes till kung behöver vi krafter kvar i toppen som kan regera. Ett skepp med drucken besättning och galen kapten kan komma rätt ändå om bara styrmannen är nykter.

James Vad är det för gallimatias ni pratar? Ut med dem! Ärendet är avslutat!

Cecil (ger tecken till vakter att föra ut Raleigh och Southampton) Allt skall ordna sig till ers majestäts belåtenhet.

James Det hoppas jag verkligen. Annars vet huset Stuart hur man tuktar hopplösa delinkventer. Vi har haft nog av bråkiga klaner i Skottland och vill helst slippa dem i England.

Bacon Ers majestät, ni kan fullkomligt lita på oss när det gäller upprätthållandet av lag, ordning och rättvisa.

James Nåja, Bacon, så skall det låta. Då har jag åtminstone en jag kan hålla mig till. Min företräderska hade alldeles för många gunstlingar, och hon lärde sig ingenting av deras bortskämdhet förrän hon tvingades avrätta dem. En regering mår bättre utan gunstlingar.

Raleigh Men hon hade förbaskat god smak.

James Har inte jag det då?

Raleigh Nej, ers majestät, det är just vad ni saknar. (*förs ut*)

James Viktigpettrar! Petimetrar! Men jag ska nog lära dem! Ingen ska lära mig veta hut! Ingen har rätt att lära världen veta hut utom konungen!

Cecil (*böjer sin nacke tillsammans med Bacon*) Ja, ers majestät.
(*Raleigh och Southampton föres ut av beväpnade vakter.*)

James Ge dig av, din apa! Jag vill tala med Bacon-advokaten här. (*Cecil går.*)
Jag vet inte, Francis, hur mycket du har haft att göra med den här pjäsens tillkomst, men du är inte dummare än att du måste ha fattat att pjäsen är en dödlig förolämpning mot min döda mor!

Bacon Ers majestät, jag försäkrar er att pjäsen bara har sin grund i faktiska medeltida skeenden i Danmark.

James Käfta inte emot! Du vet alltid mer än vad du vill medge. Du har retat mig från början med din högfärdiga överlägsenhet. Jag tål inte ditt översitteri. Men du är landets skickligaste advokat, och jag behöver dig. Så antingen samarbetar du lydigt, eller också åker du ut. Begrips?

Bacon Ers majestät, jag är bara till för att samarbeta.

James Din jävla hycklare! Du tycks inte fatta vad jag vill. Jag vill att du samarbetar på mina villkor, inte dina.

Bacon Ni äger att ställa villkoren. Jag har aldrig ställt några villkor.

James Lögnare! Du har bara kört med ultimatum från början! Du är farlig, och du är den enda jag fruktar som medtävlare om makten, just för att jag behöver dig. Du måste gifta dig. Det är mitt första villkor. Och din hustru måste vara av lågadeln.

Bacon Har ni någon särskild i åtanke?

James Jag har bara det i åtanke att allt detta struntprat om att du skulle ha varit oäkta son till den där käringdrottningen och att du kunnat ärva tronen måste tystna. Du får aldrig överta tronen och ingen i din familj heller.

Bacon Jag böjer mig för er vilja. Jag ber bara att få påminna om att jag bara ställt er ett enda villkor någonsin för mitt fulla stöd av er.

James Vad var det?

Bacon Dolda poeters yttrandefrihet.

James Du menar underjordiska skandalskrivares upprorsstämplingar? Så länge de är okända kommer jag ändå inte åt dem. Ingen kan tysta poeter. Jag ger dig dina poeters frihet, men din lojalitet måste vara total!

Bacon Jag har alltid tjänat kronan utan reservationer.

James Se till att gifta dig då! Jag har just den rätta slynan åt dig.

Bacon Jag ger er allt, ers majestät. Endast mitt liv förbehåller jag mig själv.

James Överenskommet. Du kan behålla det – så länge. Gå nu. (*Bacon går.*)
Han stinker och är mig vedervärdig, men det vore dumt att inte utnyttja honom så länge det går. Men min regeringstids största nöje skall bli att en dag få sparka honom.

Scen 2. Towern.

Raleigh Upp som en sol och ner som en pannkaka. Min kometkarriär under Glorianas tid hade sin berg- och dalbana, men upp igen kom jag alltid. Men denne nye kung tycks bara ha tummen ner för allting och låter ingen stiga upp. – Min gamle Oxford, lever du ännu?

Oxford Jag kunde inte låta bli att besöka min gamle ödesbror i fängelset. Hur går processen?

Raleigh Åt fanders. Men jag slipper i alla fall bli avrättad.

Oxford Hela folket är upprört över den behandling du undfått av en ignorant kung som inte tål elisabetanerna. Jag är bara ett gammalt fyllo, så jag slipper bli bedömd som farlig, men du, din stackare, är livsfarlig genom att du fortfarande är i din vitalaste ungdom.

Raleigh Är vi inte jämnåriga?

Oxford Jo, ungefär, men jag har alltid betraktat dig som den granna ungdomen personifierad. Du åkte till Amerika, du skapade efter vår drottning hennes nya land Virginia, du seglade på jakt efter Eldorado och hittade Guyana och erövrade Trinidad, du gjorde allt det som jag aldrig kom mig för att göra.

Raleigh Men du fick tillbringa dina goda år i Italien och kom även till Spanien och Cypern, Turkiet och Marocko.

Oxford Ja, vi blev båda legendariska. Och nu sitter du här fjättrad av en usel kungs småaktighet och kan inte röra dig ur fläcken ur din likkista, medan jag bara kan sucka, gå hem och dra något gammalt över mig och dö.

Raleigh Vi är inte färdiga än, Oxford. Teatern lever vidare trots kungens inkompetens.

Oxford Det är mycket tack vare Bacon, som utverkat kungens nåd för okända poeter att få fortsätta verka i fred och publicera sina skabrösa pjäser. Den där gamla Hamlethistorien går för fulla hus då den avslöjar hela den nuvarande kungens omåttliga familjeskandalhistoria, och kungen kan ingenting göra, då han inte vill synas med dåligt samvete för sin korrumperade mor.

Raleigh Säg inget ont om Maria Stuart. Gloriana beundrade henne och avundades henne.

Oxford Det tror jag det. De var varandras motsatser. Maria tog sig alla de friheter Gloriana aldrig vågade unna sig, medan den romantiska drottningen aldrig kunde få den ordning på sitt land som Gloriana med sin upplysthet så makalöst kunde genomföra.

Raleigh Vi älskade henne alla.

Oxford Nej, vi dyrkade henne alla och hade skäl att göra det.

Raleigh Även du trots fjärten?

Oxford Du ser att jag rodnar. Det gör jag fortfarande så fort episoden nämns.

Raleigh Var det verkligen som legenden berättar?

Oxford Jag var ung då och dyrkade henne mer än någon annan. Inte ens Sir Philip Sidney kunde dyrka henne som jag. Edmund Spensers lovsånger av henne var helt utan passion medan jag ägde passioner. Och så kom jag inför henne, och så inträffade denna olycksaliga brakare. Jag kunde ha sjunkit genom jorden och gjorde det. När jag då lämnade England av blygsel över fjärten i hennes närvaro trodde jag faktiskt att det var för alltid.

Raleigh Men du kom tillbaka. Efter två år.

Oxford Jag hoppades hon hade glömt den omåttligt pinsamma episoden. Och så hälsar hon mig med: "Välkommen tillbaka, earl av Oxford. Jag kan försäkra er att vi har alla glömt det där med fjärten." Och alla skrattade så de kunde kikna, men hon skrattade mest av allt. Då var hon som en uppenbarelse av sig själv som sjuttonåring. Jag har aldrig sett henne så ung och glad och frisk och härlig.

Raleigh Var det du eller jag eller Bacon som gav henne namnet Gloriana?

Oxford Det uppstod spontant, precis som Cynthia. Det spelar ingen roll vem som kom på det. Hon var Gloriana.

Raleigh Men här är nu Bacon. Det tycks vara full rulle här i Towner i dag.

Oxford Välkommen, Bacon.

Raleigh Oxford. Jag trodde ni låg hemma och döende. Ni borde inte vara ute så här dags.

Oxford Som ni ser är jag det. Vad gör man inte för den gamle Raleigh.

Bacon Vi har alla intressen i Amerika. Sir Walter, vi ska nog få ut er så småningom. England behöver er för sina intressen i Virginia.

Raleigh Övertyga kungen om det, om du kan.

Oxford Ingen kan övertyga kungen om något. Han är skotte och ett hopplöst fall av oginhet och småaktighet som alla andra skottar.

Bacon Men han är inte ointresserad av era möjligheter i Amerika, Raleigh. Om ni kunde finna Eldorado åt honom skulle det absolvera all er skuld.

Oxford Men Raleigh är utan skuld, liksom alla inspärrade elisabetaner.

Bacon Säg det till kungen. Han har inte ett så kvalificerat öra att han kan höra det och ännu mindre förstå det.

Oxford Ja, han skulle misstolka det till motsatsen och spärra in ännu fler elisabetaner.

Bacon Men till saken, Raleigh! Hur går ert arbete?

Raleigh Vilket av dem?

Bacon Er världshistoria.

Raleigh Jag har nätt och jämnt kommit i gång. Det är ju kallt här i Towern, fingrarna stelnar, det drar genom fönstren och murarna, jag får ingen motion, och ögonen far illa av det obefintliga ljuset.

Oxford En hund kunde inte behandlas sämre.

Raleigh Ändå är jag optimistisk. Planen är klar, och jag tror att jag redan kommit alla bigotter på skam, alla dessa trångsynta puritaner som stämplat mig och förföljt mig som fritänkare, fastän ingen har varit mera bokstavstrogen som Bibeltolkare än jag. Hela första delen av min världshistoria handlar bara om Moses och judarna och Gud och hans definitiva roll i det hela.

Oxford Då slutar du som puritanernas hjälte, i synnerhet om kungen halshugger dig till slut.

Raleigh Men jag behöver mera böcker, Bacon.

Bacon Det ska du få. Det sista man kan förneka dig är dina egna böcker.

Oxford När tror du vi kan få ut honom?

Bacon Tyvärr tror jag det blir en fråga om årtal. Jag måste få kungen intresserad av en ny expedition till Guyana och Eldorado, vars succé är den enda möjligheten till upprättelse för Raleigh.

Raleigh Och dina okända poeter, Bacon? Hur går det för dem?

Bacon De har alla fallit med er, Sir Walter. Ni var deras högsta hopp. Marlowe har gett upp totalt och gett sig iväg upp till katolikernas vildmarker i Lancashire, där han sägs skriva vilda pjäser om galna kungar i de mörkaste tragedier som sett teaterns ljus sedan athenarnas tid.

Oxford Jag hörde att han tog upp min gamla tragedi om Othello.

Bacon Det blev hans mest förkrossande tragedi. Alla njuter av den och frossar i dess erotiska fasa. Men en avgörande bidragande del till dess framgång är att Marlowe bor hos Derby, vars svartsjuka på sin fru ju är så ökänd, där han minsann har studiematerial in natura och in absurdum.

Oxford Det var Wriothesley som skulle ha fått min dotter, men Wriothesley ratade henne. Derby fick henne i stället till kanske sin egen största olycka.... Men en god svärson blev han dock.

Bacon Var det Derby som skrev Hamlet-tragedin för kungen av Danmark?

Oxford Nej, men han var med och spelade den. Det var en för sin tid mera utmanande tragedi än vad Thomas Kyd kunnat skriva.

Bacon Men vem skrev den?

Oxford Vi hade alla vår hand med i den. Derby hade sina erfarenheter från Frankrike med en olycklig hovdam som dränkte sig där, jag hade ju mina erfarenheter av Burleigh, som jag hoppades genomborra när jag märkte att någon lyssnade bakom tapeten medan det bara var en vanlig simpel tjänare i stället, Kyds och Marlowes spanska tragedi gick oavbrutet för fulla hus och gav utomordentliga erfarenheter och impulser för hanterandet av andra sceniska spöken, och så vidare. Vi var alla insytlade i "Hamlet". Den om någon är allas vår pjäs om oss själva, om vår förtryckande överhet, om maktens korruption och om ett etablerat konungahus eviga fördärv.

Raleigh Oxford börjar melodramatisera igen. Jag känner nästan igen honom från förr. Tillbaka till verkligheten. När kan jag få min flotta?

Bacon Endast kungen kan utrusta den. Allt beror av honom.

Raleigh Då tar det minst tio år.

Bacon Eller mera. Snarare mera. Bered er på ett långvarigt limbo, Sir Walter, men förr eller senare kommer ni ut. Och ni kan skriva vår världshistoria under tiden.

Oxford Lycka till, båda två. Min tid är all. Jag lämnar scenen.

Bacon Derby finns kvar.

Oxford Det finns alltid efterträdare. Teatern dör aldrig.

Raleigh Tack för visiten, mina vänner. Jag tror det är dags att jag börjar koncentrera mig på mitt arbete.

Oxford Den där Shakspeare, vem är han egentligen?

Bacon Vårt firmanamn. En omutlig hedersman som aldrig förråder oss så länge han får betalt.

Oxford Håller han som täckmantel?

Bacon Intill tidernas ände.

Oxford Då är jag lugn. Sir Walter, ert öde vilar i säkra händer vad som än händer.

Raleigh En obetydlig lantopportunist som William Shakspeare?

Oxford Nej, alla vi som gömmer oss bakom hans namn. Och vi är legio och dessutom odödliga.

Raleigh Mot kungen behövs mer än bara odödlighet.

Bacon Med Marlowe, Chapman och Jonson kan vi bräcka kungen med lätthet. Dessutom har vi Dekker, Beaumont och Fletcher i reserv.

Oxford Kungens dagar är redan räknade liksom hela hans familjs med sådana explosiva dramatiska talanger att avslöja maktens korruption med.

Bacon Kom nu, Oxford. Raleigh vill arbeta.

Oxford Lycklig den som orkar arbeta, ty utan arbete är man död.

Bacon Farväl, Sir Walter. Jag återkommer.

Raleigh Välkomna tillbaka med mera böcker och visdomsord.

(*Oxford och Bacon går.*)

Scen 3. En annan del av Towern.

fångvaktaren Sir Henry, ni har besök.

Southampton (*reser sig*) Dam eller herre?

fångvaktaren En herre i förklädnad.

Southampton Utklädd till dam?

fångvaktaren Nej, men nerklädd tillräckligt.

Southampton Ni talar i gåtor.

fångvaktaren Livet är gåtfullt.

Southampton Det behöver ni inte upplysa mig om.

fångvaktaren Tack för upplysningen.

James (inträder) Är det någon som tror sig vara upplyst här utom jag?

Southampton Hans majestät konungen! (*knäböjer och blottar huvudet*)

fångvaktaren Jag lämnar er två ensamma.

James Ja, gör det. (*Fångvaktaren går.*) – Glöm allt det där, Wriothsesley. Vi är nöjda med dig, och vi vill ge dig fri.

Southampton Ers majestät, jag är inte dummare än att jag förstår att friheten har ett pris.

James Naturligtvis. Hur kunde du lista ut det? Tror du jag släpper ut en adelsman ur fängelset gratis? – Enligt mina upplysningar skulle du veta en del ofördelaktiga saker om Sir Francis Bacon.

Southampton Ni ger mig en fördel. Det betyder att jag är den som kan förhandla.

James Du slipper inte ut härifrån om du inte kan ge oss en hållhake på Bacon. Har du någon sådan?

Southampton Kanske.

James Smutsiga affärer? Mutor? Pojkar? Inneboende pager?

Southampton Har ni inte tvingat honom att gifta sig?

James Jo, och den banditen hade fräckheten att klä sig i purpur till bröllopet. Det förlåter jag honom aldrig. Ingen får klä sig i purpur i England utom kungen, och överträdelse beivras med dödsstraff! Men jag kan inte sätta dit honom. Vi har våra överenskommelser.

Southampton Varför klädde han sig i purpur?

James Fattar du inte det, din effeminerade trögskalle? Han har alltid velat inbilla sig att han kanske är oäkta son till den där satkärningen som tog livet av min mor och levde och dog impotent, och den myten har han själv försökt sprida. I ett fjantigt försök att underblåsa den klär han ut sig i purpur, för att synas vara av kunglig börd. Det är oförlåtligt.

Southampton Ers majestät, lord Bacon gör så gott han kan och är Englands kanske skickligaste och vettigaste advokat och politiker, men han kompromissar med rättvisan. När det passar honom undvarar han den.

James Är det inte så alla advokater gör?

Southampton Jo, men Bacon har gett sig själv sken av att stå över sådant och är ansedd för att vara omutlig.

James Men är det inte?

Southampton Jag iakttog själv från nära håll hur han offrade Robert Devereux av Essex för sin egen karriär. Essex stod honom i vägen.

James Det betyder att han gärna skulle göra något sådant igen.

Southampton Jag har aldrig kunnat förlåta honom Essex' fall. Jag och Derby kämpade med Essex i Irland och kunde konstatera att han inte gjorde något fel fastän allting gick honom emot. Hade han fått fortsätta hade han lyckats pacificera Irland för alltid, men drottningen kallade hem honom på ministrarna Cecils och Bacons inrådan. Sonen Robert Cecil är helt korrumpad av Spanien, och Bacon ville störta Essex.

James Vart vill du komma?

Southampton När den dagen kommer att Bacon behöver störtas skall jag stå till tjänst med medel tillräckligt för att få honom vanärad för alltid.

James Det var just något sådant jag önskade mig. Så jag kan lita på dig, earl av Southampton, i vått och torrt?

Southampton Jag skall tjäna ert hus så länge jag lever. Genom er har drottning Elisabeth fredligt lyckats förena England och Skottland, och den föreningen är värd att bibehålla och kan bara bibehållas genom ert hus.

James (tar hans hand) Henry Wriothesley, ni är fri.

Southampton Tack, ers majestät.

James Vakt, för ut denne benådade adelsman och låt honom få tillgång till allt gott Towern har att erbjuda, så att han kan gå ut i världen igen som en ny man.

fångvaktaren Ja, ers majestät. (*för ut Southampton ur cellen*)

James Där fick jag honom! Han var inspärrad utan sak, ingen domstol hade kunnat döma honom för något, vi var tvungna att låta honom gå, men så fick jag honom i alla fall! Nu har jag både Wriothesley och Bacon i mitt grepp, och det enda problem som återstår är Sir Walter Raleigh. Kanske det ligger något i vad Bacon säger: att enda sättet att bli av med Raleigh är att skicka honom tillbaka till Sydamerika. Men om vi ger honom den friheten måste vi också se till att han aldrig kommer hem igen. Hm!

Scen 4.

Prins Henry Det är en skam att hålla en så magnifik örn instängd i bur år efter år! Min far gör orätt, och det vet han! Och det är mer än en orätt; det är en dumhet! Vad nytta gör en fågel i bur? Ingen alls, och den bara vantrivs. Vad har den vingar till om inte för att flyga fritt? Och en örn dessutom, och vilken örn! Landets rikaste begåvning med dess största förråd av kunskap och erfarenhet! Det är oacceptabelt! – Herr fångvaktare, släpp genast in mig.

fångvaktaren Men er herr fader har strängeligen förbjudit mig att låta er träffa Sir Walter Raleigh.

Henry Det är på mitt ansvar. Jag svarar inför min fader. Släpp in mig till fången!

fångvaktaren Ja, ers höghet. (*Henry släpps in till Raleigh.*)

Raleigh (reser sig) Ers höghet, ni borde inte komma hit.

Henry Inte Englands tjockaste fängelsemurar skulle kunna hindra mig!

Raleigh Men ni riskerar både er egen situation och min egen. Jag vill inte så split mellan er och er fader.

Henry Var lugn, Sir Walter! Jag kan tas med honom. Han är bara rädd men fattar inte att han ingenting har att vara rädd för. Han ser spöken på ljusa dagen och inbillar sig att alla är hans fiender medan han inte har några alls. Alla tycker bara synd om honom och föraktar honom för hans dumhet.

Raleigh Ack ja, prins Henry, men kan ert trotsande av hans förbud på något sätt göra saken bättre?

Henry Ja, för jag kan böna hos honom, jag om någon har inflytande hos honom, och jag skall vara er bästa advokat och förkämpe. Att jag syns här hos er är bara bra, för ingenting är mäktigare i världen än ryktet, för vilket alla måste skygga och böja sig. När han hör att jag älskar er lika mycket som han fruktar er måste han börja tänka om. Vi ska fixa er flotta, Sir Walter, var så säker!

Raleigh Vad säger Bacon?

Henry Han är med oss. Försiktigt har han tjatat om den nya Guyanaexpeditionen i alla dessa år med sin okuvliga envishet, som aldrig ger sig och

alltid vinner i längden. Vi har även fått Southampton och Buckingham över på vår sida. Hela England kräver en flotta åt er.

Raleigh Det blir min svanesång. Här har jag suttit i åtta år och bara kunnat vegetera och filosofera, medan Drakes flotta har fått rosta och andra låtit Virginiakolonin gå över styr. Men jag har krafterna kvar. Ännu kan jag möta spanjorerna i strid och krossa dem en mot hundra, och ännu kan jag utforska nya länder i giftiga djungler bortom Orinoco. Eldorado finns alltjämt där borta någonstans och väntar på oss, som en ofullbordad omaterialiserad dröm, som människans förmåga ej orkade förverkliga då den begränsades av hans självdestruktiva dumhet. Du anar inte vilket ousinligt förråd av nytt liv din uppmuntran förlänar mig, prins Henry. Endast du kan få mig att tro att dessa långa år av inskränkt frihet ändå hade någon mening och lönade sig.

Henry Lita bara på oss, Sir Walter! Snart blir England mänskligt igen! Nu måste jag gå, men jag kommer alltid tillbaka. (*går*)

Raleigh Gå med Gud, min käcke pojke, Englands hopp och framtid! Ännu finns det hopp för mig och Marlowe och andra söndertrampade fritänkare som malts sönder i maktens kvarnstenar av misstag blott för att de kom emellan och makten inte kan tänka. Men så länge det finns liv finns det hopp om att mänskligheten inte enbart måste gå åt pipan utan att det faktiskt fortfarande och för alltid kan förekomma nya ljuspunkter för henne ibland.

Scen 5.

Marlowe Jag orkar inte vänta längre, Derby. Mitt liv har runnit från mig, och jag har skrivit av mig och har inget mer att ge teatern. Jag försmäktar liksom Raleigh i sitt fängelse.

Derby Men han har inte givit upp, och kungen blir alltmer positivt inställd till att ge honom en flotta och en ny chans. Du kunde följa med honom till Virginia eller Eldorado och där leva ett fritt liv utan att mer behöva gömma dig.

Marlowe Ja, jag är trött på att gömma mig. Jag vill slänga av mig exilens trollmantel en gång för alla och så slippa mer behöva uppträda i roller. Denna roll jag tagit på mig, att vara död, har varit effektiv som osynlig kappa som gjort mig osynlig under den, men har jag då inte rätt att någon gång bli mig själv? Får jag inte vara människa blott för att jag är poet? Måste mitt utanförskap innebära min uteslutning ur den mänsklighet som jag hela mitt liv frossat i att få kultivera? Det är inte rättvist. En roll till skall jag spela, men det får bli min sista. Sedan slänger jag av mig teaterns magiska trollkappa och upphör att göra mig till.

Derby Får jag föreslå en pjäs med Raleighs resa i åtanke, till främmande öar i Atlanten och med hans räddande ängel och kerub, kronprins Henry i en honom nära roll?

Marlowe Du inspirerar mig. Det skall bli en pjäs om Raleigh och Harry, en komedi om Raleighs återupprättelse med prins Harry som vägledare och hjälpreda, en ängel men en hedonistisk sådan, en luftande, en Ariel.

Derby Och vad ger du för namn åt Raleigh?

Marlowe Må han blomstra och äntligen vinna lycka. Jag ger honom namnet Prospero.

Derby Med sådana goda järtecken kan det bara bli en lycklig utgång på äventyret.

Marlowe Jag hoppas det, lord Derby, jag hoppas det, för det blir vår avskeds pjäs.

Scen 6.

Buckingham Jag är uppriktigt ledsen, mylord.

James Det är vi alla, Steenie. Av alla katastrofer som kunde ha drabbat vårt land var denna tyngre än någon annan tänkbar. Han var det mest lysande konungsämne som dessa bägge öar någonsin har haft.

Buckingham Kan det ha varit förgiftning?

James Vem skulle ha haft ett sådant motiv? Alla älskade honom. Det var Gud som knäckte blomman medan den ännu var en knopp, och han gjorde det utan sak och skäl, ty han om någon var gudarnas älskling.

Buckingham Det har sagts, att den gudarna älskar dör ung.

James Men han var för ung, Steenie! Han var bara aderton år! Han var visserligen redan fullmogen, men han var ändå bara en yngling! Min son! Min älskade son! Hela världens mest älskade arvprins!

Buckingham Vi är alla chockade med hela nationen, men mest chockad av alla tror jag ändå är Sir Walter Raleigh. Han lärde sig älska prins Harry som sin egen son.

James Han har egna söner. Han klarar sig.

Buckingham Likväl tror jag det är på sin plats att respektera prins Harrys sista önskningsar.

James Tror du inte jag är medveten om det? Vem kan vägra Raleigh hans expedition och flotta nu när hans främsta förespråkare fått gå i döden för sin altruism? Han får sin flotta. Men det tar sin tid.

Buckingham Han väntar här utanför, mylord.

James Jag är redo för honom. Visa in honom, Steenie.

(Raleigh visas in.)

Raleigh (knäböjer djupt och böjer huvudet i vördnad med avtagen mössa) Ers majestät, mitt djupaste deltagande i er och hela landets sorg.

James Ja, det är bra, Sir Walter, res er upp, jag vet att det inte var ni som förgiftade honom, och ni ska få er flotta. Ingen kan vägra er någonting nu när den ende större hjälten än ni i England har dött med en förbön för er sak på sina läppar.

Raleigh Hans förlust är oersättlig. Om någon var outhärlig för vårt förenade konungadöme och dess framtid var det han.

James Han älskade er, Sir Walter, mer än han älskade mig.

Raleigh Han var min bäste vän och trognaste lärjunge. Ja, vi kom varandra nära.

James Ingenting lärde han sig utom av er. Jag hade kunnat låta mörda er av ren avundsjuka, men det är uteslutet nu när han är död. Gud har straffat mig för min oginhet med att ta min bäste son ifrån mig.

Raleigh Han har straffat hela England och det utan sak.

James Precis min mening. Ni ska få er flotta. Tyvärr tar det tid att få den i ordning. Ni sitter kvar i Towern till dess, ty ni är fortfarande dömd till döden för landsförräderi genom affären med Arabella Stuart, och min nåd gäller bara ert liv, inte er rörelsefrihet. Men så fort flottan är klar hoppas jag ni reser så långt bort med den som möjligt och aldrig kommer tillbaka.

Raleigh Inte ens med Eldorado?

James Hittar ni landet av guld är England givetvis inte så rikt att det kan vägra att ta emot det, och ni skall i så fall belönas därefter och bättre än Columbus. Men om ni kommer tomhänt tillbaka, Sir Walter, är det bättre om ni inte kommer tillbaka alls.

Raleigh Jag skall ej komma tomhänt tillbaka.

James En sak till. Inget bråk med Spanien. Ni har inte min tillåtelse att kapa något spanskt fartyg. Vi lever nu i fred med Spanien och har inte råd att förlora den freden.

Raleigh Jag vet att Spanien berikar era skattkistor med att betala tribut.
James Och min son skall gifta sig med en spansk prinsessa.
Raleigh Det ger spanjorerna motiv till att ha förgiftat prins Henry.
James Inga insinuationer, Sir Walter! Jag tål det inte! Reta mig inte! Jag kan ta allt tillbaka! Er cyniska överlägsenhet gör mig vansinnig! Håll käften eller försvinn i Towner för evigt!
Raleigh Jag håller käften, ers majestät.
Bacon (ingriper) Sir Walter, kungen menar, att under inga omständigheter får det bli någon konflikt mellan våra och spanska intressen under er expedition. Det minsta bråk, och kronan tar sin hand från hela företaget, och ni blir dömd som pirat.
Raleigh Uppfattat, Sir Francis. Jag skall inpränta ordern hos alla mina kaptener.
James Vi har Trinidad och Guyana. Det räcker. Ni får ej kränka spanska intressen i Maracaibo och Venezuela.
Raleigh Er önskan är min lag, ers majestät.
James Det är bra. Gå nu, innan jag blir arg igen.

(Raleigh bugar sig och avlägsnar sig hastigt.)

Ju förr han kommer iväg, desto bättre. Buckingham och Bacon, det är på ert ansvar att han får sin expedition och kommer iväg, så att vi slipper honom. Misslyckas företaget förlåter jag er aldrig.

Buckingham Ers majestät, det kan inte misslyckas.

James För att vi ska vara helt säkra på den saken måste vi informera spanjorerna. Underrätta dem om flottans storlek och beskaffenhet, dess planer och destination, dess befäl och dess last, och se till att även guvernörerna i Nya Spanien blir underrättade. Om Sir Walter ändå angriper spanjorerna, vilket jag har skäl att ta för givet att han tänker göra, så måste det vara absolut säkert att de gör slut på honom en gång för alla.

Buckingham Tänker ni ge hela engelska flottan i spanjorernas hand?

James Nej, bara Sir Walter Raleigh. Om han gör det minsta fel får han inte komma undan med det.

Akt IV scen 1.

Ombord på Raleighs skepp.

Raleigh Jag ger er exakta instruktioner. Inget bråk får förekomma med någon spanjor. Hela expeditionen hänger på det. Vi skall utforska Orinoco ända ner till Eldorados gränser utan att bry oss om några spanjorer på vägen, och vi skall återvända till England med Eldorado i present åt konungen. Det är hela syftet med vår resa. Inget kaperi, inga strider, inga konflikter.

kaptен Keymis Och om vi blir angripna?

Raleigh Om vi blir angripna av spanjorer får vi bara försvara oss om det är vår enda chans att undkomma levande. Några frågor?

en annan kaptен Hur blir det med Virginia? Far vi inte till kolonierna i Amerika alls?

Raleigh Bara om vi måste, om vi inte har något annat val och måste ta vår tillflykt någonstans.

en tredje Och Karibien? Ska vi lämna hela Karibien i fred?

Raleigh Bara om vi måste.

(Nu känner manskapet igen sin befälhavare och jublar samfällt.)

Scen 2.

kapten Keymis (i kabyssen) Vi är nära Eldorado nu. Jag känner det i luften.

Wat Men vad är Eldorado mer än bara guld?

Keymis Det är det vi inte vet och det som är det underbara. Eldorado är kanhända ungdomskällan, som bevarar oss vid ungdomlig vigör för evigt. Eldorado är allt vad vi drömt om och mer än vi någonsin kan få. Det är det absoluta idealet där exakt var regnbågen och horisonten slutar.

Wat Och ska vi då bara ge det över till kung James och ingenting behålla för oss själva?

Keymis Det är kapten Raleighs officiella plan, men han har andra planer. Han är fri nu. Ingen upptäcktsresande ger sig iväg förutan valfrihet och ett förråd av mångtydiga alternativ. Det skulle ej förvåna mig om han gav sig på Mexico.

(Eld utbryter utanför med kanonbuller och muskedunderskottväxling.)

Men vad är detta?

matros (kommer farande i panikångest ner för trappan) Kapten! Ett bakhåll ifrån land!

Keymis Vem skjuter på oss där? Vi är långt uppför Orinoco i jungfruligt land där ingen vit man har satt sin fot!

matros 2 (kommer farande ner) Det är ett fort på stranden! Vi har seglat förbi det!

Keymis Ett spanskt fort?

matros 2 Det kan ej vara något annat.

Keymis Men här fanns inget fort förra gången vi passerade här.

matros 2 Det var för 20 år sedan. Detta är nytt. Det behärskar hela floden, och vi är fångade i en fälla. Vad ska vi göra?

Keymis Det var just en sådan här situation din far till varje pris ville undvika, unge Wat Raleigh. Nu har spanjorerna anfallit och fångat oss i ett bakhåll. Vi måste skjuta oss ut eller få våra skepp sänkta och bli dödade till sista man, ty spanjorer skonar aldrig någon engelsman. Vad ska vi göra, unge Wat Raleigh?

Wat Vi måste storma fortet. Annars är vi förlorade.

Keymis Precis min åsikt. Vi har inget annat val. Sätt fartygen i land i lä, matros, och ge order om batalj mot fortet! De har byggt det i jungfruligt land där endast engelsmän förut har seglat, kanske blott i avsikt att för alltid utesluta engelsmän från Orinoco. Vi har inget val. Gör klart kanoner och muskötter!

Wat Äntligen en riktig strid!

(De ger sig upp i full fart inför striden.)

Scen 3. Sir Walters läger.

Raleigh Av alla olyckor som kunnat inträffa är denna den minst förutsedda och mest obotliga. Hur kunde allting gå så illa? Min son, min bäste son, min mest älskade son! Allt är förlorat. Efter detta kan jag inte leva mera. – Ja, vad är det?

matros Kaptenen är här.

Raleigh Visa in honom.

Keymis (kommer in, helt förkrossad) Min kapten....

Raleigh Hur vågar du visa dig för mig?

Keymis Sir, det är mera outhärdligt för mig att visa mig för er levande än för er att behöva se mig. Men jag hade inget val. Jag var den ende som kunde ge er full rapport.

Raleigh Jag vet allting redan. Ni fångades i ett bakhåll och tvingades besvara elden. Sedan tvingades ni förstöra fortet för att alls komma tillbaka levande. I striden stupade min son. Vad mera?

Keymis Sir, det värsta återstår.

Raleigh (rasande) Kan något vara värre? Expeditionen falerad och min son död! Vad mera?

Keymis I fortet fann vi svaret på våra frågor. Här är brev som vi fann hos guvernören. *(lägger fram brev)*

Raleigh (synar dem, blir förskräckt) Vad är detta?

Keymis Genuina dokument, Sir.

Raleigh Brev från Filip av Spanien till guvernören med kopior av brev från England.... De byggde alltså fortet bara för att sinka vår expedition?

Keymis Varnade av konungen av England, er uppdragsgivare.

Raleigh Och inte bara varnade. Här är exakta uppgifter på vår bestyckning, på våra skepps manskap och utrustning, på våra proviantförråd och den detaljerade beskrivningen av vår expeditionsplan.... Förrådada åt kungen av Spanien i förväg av kungen av England och Skottland!

Keymis Sir, det finns bara en slutsats att dra.

Raleigh Vår expedition skickades mot sin undergång i avsikt att vi alla skulle dö och ingen återvända. Därför var han så njugg med att utrusta den! Därför band han sig så hårt vid en i förväg detaljerad expeditionsplan! Men han har inte dödat mig. Han lyckades bara ta livet av min bäste son, vår oskyldigaste expeditionsmedlem!

Keymis Det var allt, Sir. Jag ber att få dra mig tillbaka. Givetvis tar jag hela ansvaret för olyckan vid San Tomé och er sons död på mig.

Raleigh Ansvaret är kungens, men vi måste bära det – inför honom. Detta liknar mer och mer en grekisk ödestragedi.

Keymis Sir, med er tillåtelse....

Raleigh Ja, min vän, gå. *(Keymis går.)* Inte blott mitt hjärta, men mitt sinne är helt brutet inför denna kunganidings snikenhet och de olyckor denne omedvetet resulterar i igenom blott sin dumhet. Jag kan inte tänka klart. Dock har jag inget val. Jag måste hem till England och ta ansvar för expeditionens fullständiga haveri. Må kungen hugga av mitt huvud för sin skuld i detta så att jag må sona min sons död och offras oskyldig för kungens dumhet. Värre kan det inte bli. *(ett skott)* Vad var det?

matros (inkommer) Sir, kapten Keymis har just skjutit sig.

Raleigh Till döds?

matrosen Han kunde inte missa.

Raleigh Så läggs offer intill offer i en multiplikation som ständigt upphöjs och som ännu blott har börjat skörda sina offer, medan liemannen kungen är fullkomligt oberörd i dumhetens likgiltighet. Här ser vi makten i sin prydno: omedveten om sitt ansvar missbrukas den av den dumme till en grymhet som han aldrig skulle kunna drömma om. Så är den krönte hunden oskyldig till skenande maktapparaters liegång bland oskyldiga offer, då han inte har en aning om vad det är frågan om, då allt han själv kan göra är att fortsätta försvara sina positioner med att fåfängt i ursinnig ynkedom stå på och skälla.

Akt V scen 1.

James De oerhördaste rapporter har nått oss från Spanska Guyana. I trots mot vår uttryckliga befallning att lämna varje spanjor i Sydamerika i fred har Raleigh ändå utan sak angripit San Tomé i Venezuela, barbariskt bränt ner hela samhället och massakrerat hela dess befolkning. Detta kan Spanien bara tolka till det grövsta tänkbara krigsövergrepp och det utan föregående krigsförklaring. Hela England ligger skandaliserat offentligt inför Spaniens fötter. Vi måste blidka Spanien.

Buckingham Ers majestät, jag har det från säker ort att Sir Walter Raleigh är på väg hem med spillrorna av sin expedition och beredd att stå till svars och avge en tillfredsställande förklaring till expeditionens misslyckande.

James Så han fann inte ens Eldorado och kommer tomhänt tillbaka?

Southampton Ers majestät, såg ni hellre att han gick i tjänst hos fransmännen?

James Vi skall förvisso höra honom om han kommer hem. Jag ber er, mina herrar, gå! Jag måste resonera med Bacon om detta. (*De andra går.*)

Kan Raleigh verkligen vara så dum att han vågar sig tillbaka hit efter att ha fullständigt misslyckats med sin expedition?

Bacon Om han återvänder till vår nåd är risken den att han har rent mjöl i påsen.

James Omöjligt! Han har komprometterat sig inför hela världen! Han är inte mer än en brutal och tarvlig pirat! Vår förbindelse med Spanien har inte råd med ett frikännande av Raleigh. Han måste sona sina brott. Fixa det, Bacon! Er karriär hänger på det!

Bacon Är det ett hot, ers majestät?

James Vågar du trotsa mig? Du åtalar Raleigh och får honom fälld! Och vill du behålla din ställning förankrar du hans åtal och dom i lagen, så att vi denna gången äntligen slipper honom!

Bacon Ingen rår på Raleigh, ers nåd. Ni såg hur det gick förra gången. Åklagaren Cooke kom till korta, och hela folket tog parti för Raleigh mot tronen. Bara därför vågade ni inte avrätta honom.

James Det måste bli annorlunda nu! Han kom undan då bara emedan hans rättegång var offentlig och han kunde försvara sig för hela världen, vilket han gjorde med en högst oväntad och ovälkommen bravur. Nu är det annorlunda. Ingen öppen rättegång för Raleigh denna gång.

Bacon Men, Sir, en sådan rättegång mot den mest ärade elisabetanen kan knappast försiggå bakom lyckta dörrar. Det kan bara kompromettera hela rättegången. Det hävdar till och med åklagaren Cooke.

James Fixa det, Francis! Jag ger dig hela ansvaret. Konstituera en kommission som utreder Raleighs fall och få honom fälld! Det är en order!

Bacon Ers majestät, jag kan ej göra mera än min plikt.

James Gör din förbannade plikt då och få piraten fälld och dömd! Du har ej något annat val, *min Lord Protector.* (*går*)

Bacon Han menar allvar. Han vill ge mig högsta ansvaret och makten här i landet, så att bara han blir över mig. Som villkor sätter han Sir Walter Raleighs likvidering. Detta kan ej lända konung James till någon ära, men det tycks han inte fatta själv. Nå, vi får se vad vi kan göra.

Scen 2. Towern.

Raleigh Fånge i mitt eget öde, som en galen val som söker sig till torra land, väl medveten om att han där kan endast finna döden. Men vad har jag väl för val? Att fly till Frankrike och ge befogenhet åt ryktet att jag är mitt lands förrädare? Nej, vad som helst men icke det, och hellre döden. Ingen dyrkade min drottning så som jag, ej någon byggde upp åt henne grunden för ett bättre sjöimperium än det spanska med en större entusiasm, och denna skapelse, ett fritt land för den handlingskraftige och för den samvetsfrie, kan jag icke svika, även om en sniken kung från Skottland gör sitt bästa för att trampa ner oss i sin egen skit. Men här är någon på besök. Sir Francis Bacon, om jag ej tar fel.

Bacon Sir Walter, varför återvände du till England?

Raleigh Vi har gått igenom detta förut, mäktige lord Bacon. Jag var utan annat val. Jag måste ställa upp till mitt försvar, ty ingen annan skulle göra det.

Bacon Men det var oklokt, för du måste ju ha känt till oddsen. Med en havererad flotta och expedition så måste du ha vetat att du inte hade någon nåd att vänta av din kung.

Raleigh Om han med orättvisans övermakt vill döma mig till döden är det hans sak, och han må ta konsekvenserna. Själv är jag bara intresserad av min ära. Den får icke dö med mig, om jag går under genom konungens justitiemord.

Bacon Ej någon utom kungen vill ta livet av dig. Du kan ännu när som helst få fri lejd över till Paris.

Raleigh Min vän, du kommer hit som något av en frestare, som Mefistofeles till Faust med ett oemotståndligt erbjudande som dock måste leda till den yttersta ruinen. Jag vill inte vara otacksam, men jag kan ej försvara min och Englands ära någon annanstans än här i England. Om min konung dömer mig för mitt kaptenskap må jag hellre sjunka med mitt skepp än överge det för ett annat.

Bacon Du har ingen chans om kungen kräver slutet rättegång.

Raleigh Det är på kungens eget ansvar.

Bacon Ej ens jag kan rädda dig om du envisas med att vägra rädda dig ur landet.

Raleigh Bacon, du är hederlig nog att ej lova mig vad du ej heller någonsin kan hålla. Du har lärt dig. När du gav mig flottan och fri lejd till Guyana lovade du mig att dödsdomen för femton år sen inte längre gällde och att jag i trygghet kunde komma hem till England oavsett om företaget lyckats eller inte. När jag kommer hem förs jag tillbaka till mitt fängelse och får mig det serverat att min gamla villkorliga dödsdom nu är aktualiserad.

Bacon Villkoret för resan var att Spaniens kolonier icke skulle störas.

Raleigh Spanien angrep oss. Det var oss ej förbjudet att försvara oss.

Bacon Men Spanien påstår motsatsen och har bevis för det att angreppet var vårt.

Raleigh Jag hade givit kaptan Keymis uttryckliga order att ej väcka någon sovande spanjor. Han tvingades till motangrepp när Spanien på brittiskt territorium angrep honom bakifrån.

Bacon Den sagan håller inte inför kungen. Det finns inga vittnen.

Raleigh Nej, ty kaptan Keymis sköt sig, som allena visste sanningen.

Bacon Och det gör honom desto mer suspekt.

Raleigh Min son, Sir Francis, dog i striden. Ingen ville det och inte ens kung James.

Bacon Var ej så säker. Kungen kanske ville hämnas på dig för förlusten av sin egen bästa son.

Raleigh Sir Francis, vad är detta för insinuation?

Bacon En ledtråd utan ände bara som vi aldrig kan få klarhet i, ty kungens övermakt kan ingen göra något åt, ej ens rättvisan eller lagen. Du har ingen chans, Sir Walter, om du stannar kvar. Det var egentligen blott det jag ville säga dig.

Raleigh Jag tackar för din varning men beklagar att du syltat in dig i vår konungs korrumperade regim.

Bacon Jag skall så länge det är möjligt hålla någon bakdörr öppen åt dig. Marlowe kunde räddas. Även du kan räddas.

Raleigh Icke utan att min ära offras. Jag bevarar hellre äran. Även om jag skulle överleva skulle detta liv i denna nya ärelösa värld ej passa mig. Jag dör då hellre hederligt och ärligt med den gamla.

Bacon Ske din vilja.

Raleigh Nej, ske kungens vilja, som du lyder blint med hela denna blinda korrumperade nation. Blott han kan rädda sin och Englands ära med att icke offra mig för sina synder.

Bacon Har du aldrig insett att din stolthet och ditt övermodts odräglighet är omöjligt i denna värld?

Raleigh Sir Francis, i en värld där ärligheten är omöjlig vill jag icke leva.

Bacon Jag har gjort vad jag har kunnat, och jag ämnar fortsätta därmed trots kungens och din egen halsstarriga vilja.

Raleigh Gör så, tills du faller med din konung och hans hus. Farväl.

Bacon Farväl. (*går*)

Raleigh Han är förlorad, bländad av sin makt som binder honom till en hopplös konungs inskränkthet och dumhet. Jag kan inget göra för att rädda dem. Min död må bli en hjältes och martyrs, men deras öden slutar med förskräckelse i rena ynklighetens fega intighet.

– Vem där?

Derby En nattlig besökare.

Raleigh Bacon var just här. Ni missade honom med någon minut.

Derby Det var meningen.

Raleigh William Stanley, ni förbryllar mig.

Derby Det är också meningen.

Raleigh Kom inte ni också och säg att jag måste fly till kontinenten.

Derby Ni måste fly till kontinenten.

Raleigh Det var bara det som fattades. Har då alla mina gamla vänner vänt sig emot mig? Vill ingen unna mig att få behålla min ära?

Derby Walter, hör på. Vi blir färre och färre. Snart är elisabetanerna utrotade. Jag vill inte bli ensam kvar till sist.

Raleigh Jag är rädd att du inte har något val. Du är segast och försiktigast av oss alla. Du har alltid hållit dig i bakgrunden och vägrat träda fram. Bacon är också kvar.

Derby Bacon är helt i kungens våld. Han har sålt sin själ till politiken och fattar inte att kungen så snart han inte behöver sin Bacon längre ämnar förvisa honom till vanärens eviga limbo.

Raleigh Stackars Bacon. Slugast av oss alla, mäktigast av oss alla och svagast av oss alla. Men även Marlowe finns ju kvar.

Derby Marlowe har lagt av och blivit grubblande och religiös. Han kommer aldrig mera upp till ytan.

Raleigh Men han lever.

Derby Blott som spöke. Han för en underjordisk existens en våning längre ner än katolikerna under jorden.

Raleigh Finns det då ingen kvar att föra elisabetanernas underbara sak och talan vidare i framtiden?

Derby Du är vår sista klippa, Walter. Ett skepp står redo att föra dig till Frankrike. Ingen vill ha dig halshuggen utom kungen.

Raleigh Bacon sade samma sak. Will, jag struntar i hur det går för mig. Rädda mig om ni vill. Denna värld är mig likgiltig. Efter min sons död har jag blivit som en död fisk själv som bara flyter med strömmen som alla andra. Jag är gammal nu. Om kungen finner nöje i att avrätta en gammal symbol för sin fåfängas skull kan jag inte missunna honom den glädjen. Om ni vill rädda en gammal bruten man med bara döden som sin framtid har jag inte kraft att hindra er. Men jag vill inte skiljas från livet eller från England utan en bön, som bara du kan framföra till vårt stolthet, vår poet.

Derby Låt höra.

Raleigh Han måste göra oss rättvisa, ty endast han kan göra det.

Derby Det ser dystert ut, ty framtiden bara mörknar hela tiden. Många moln måste skingras innan sanningen kan träda fram. Men jag ska framföra ditt budskap, din sista önskan, ditt testamente om du så vill. Och han skall göra oss alla rättvisa, även om det kommer att ta fyra hundra år.

Raleigh Hellre sent än aldrig.

Derby Precis min mening.

Raleigh Gå nu, Will. Vår tid är ute. Låt oss gå i ide och återses på andra sidan vintern.

Derby Farväl, Sir Walter Raleigh. Du kan lita på min diskretion. När vintern kommer, och den kommer snart, skall alla våra hemligheter begravas med oss, men när våren kommer skall ej någon kunna hindra deras underbara upptäckt. Inte ens om vi förblir begrävda levande i fyra hundra år skall hemligheten efter det ha förlorat något av sitt inre liv, som blott hör evigheten till. Och därtill hör vår vän Oxfords kraftfulla pionjärskap som teaterpersonlighet, Essex' Hyperionsaga, din trotsiga okuvlighet mot världens trista ordning, Thomas Kyds martyrskap med sagan om Marlowes arrangerade mord som resultat, namnet Shakespeares klang som evighetens frihetssymbol för teaterns fria ord, min broder Ferdinandos insatser och kanske även min egen försiktiga förvaltning av teaterns oomkullrunneliga kontinuitet. Vi lever alla i vår tysta sanning, Sir Walter, för evigt.

Raleigh Det är allt vad jag begär. Mot den uppfyllelsen kan själva livet kvitta, för min egen del alltså.

Derby Lev, Sir Walter, så länge det går, ty det är vårt högsta ansvar gentemot livet. Vi får det för att förvalta det, och vår plikt är att förvalta det väl.

Raleigh Säg det till kungen.

Derby Ack, han är en grön novis som inte fattar något. Vi gamla själar kan aldrig räkna med att bli begripna av vårdslös ungdom med ingen annan uppfattning om livets makt än att den kan förslösas.

Raleigh Kanske någon fattar det någon gång.

Derby Om fyra hundra år. Farväl.

Raleigh Farväl, Sir William Stanley. (*Derby går.*)

Scen 3.

James Låt oss höra nu vad kommittén har kommit fram till.

Bacon Kommitténs undersökningar har lett till följande resultat. Då den mot Sir Walter Raleigh avkunnade dödsdomen för landsförräderi aldrig har upphävts eller genomförts äger den fortfarande laga kraft. Sir Walter Raleigh kan ej åtalas för något annat så länge denna tidigare dom äger laga kraft. Följaktligen faller hela ärendet med den falerade expeditionen och angreppet mot spanjorerna i San Tomé som insubordinationsbrott då den gamla domen för landsförräderi äger prioritet.

James Sluta babbla ur skägget om unkna lagparagrafer och säg rent ut vad du menar rent praktiskt. Betyder detta att vi äntligen kan avrätta den oförfärdige piraten och upprorsmannen utan svårighet?

Bacon Ja, ers majestät, enligt lagens praxis.

James Ske alltså. Tack, Sir Francis Bacon, för att ni har gett oss förrädarens huvud på ett fat.

Bacon Med den förbehållsamma varningen, ers majestät, att ni får hela folkets opinion emot er om ni genomför domen, då Sir Walter Raleigh är en folkets man.

James Desto viktigare är det att vi likviderar honom. En folkets man är alltid farlig för den rådande ordningen, då ingen vet vad folket hittar på, och då en folkets man gärna leder folket till dess eget fördärv. Därmed avkunnar vi dödsdomen. Må ingenting uppskjuta dess verkställan.

(Bacon och de andra kommittémedlemmarna bugar sig tyst och går.)

En skurk mindre. Sedan är det bara Bacon kvar. Hur skall vi slippa honom?

Southampton Ers majestät, det hör till kanslerns privilegier att ta emot gåvor från tacksamma klienter. Detta kan lätt översättas till rena mutor.

James Är det så enkelt?

Southampton Det kan inte bli enklare, ers majestät.

James Vi väntar några år med att grundmura åtalet mot honom, så att hans fall och vanära blir total, och så att ingenting sedan kan rädda honom mera.

Southampton Han störtade sin välgörare earlen av Essex och fällde avgörandet i dödsdomen mot Sir Walter Raleigh. Det är inte mer än rätt.

James Hans straff blir värre än hans tidigare offers, ty i motsats till dem får han behålla livet och tvingas leva med sin vanära till sin död.

Southampton Det är inte mer än rätt.

James Stick iväg nu, Wriothsesley. Jag måste överlägga med min vän Sir Lewis här.

(Southampton bugar sig och går.)

Så ni vet att det föreligger planer för Raleighs flykt till Frankrike?

Sir Lewis Allt är klart. Han behöver bara ge sitt medgivande, så ställer alla upp för honom.

James Jag vill att du gör en sak för mig, min vän. Du har möjlighet att göra din lycka för resten av ditt liv.

Lewis Ers majestät, det är allom bekant att vem som helst låter sig mutas till vad som helst, bara mutan är tillräckligt stor.

James Du slår huvudet på spiken, min vän. Jag ber dig vara Raleigh och hans vänner behjälplig i hans flykt. Först när han väl gått med på att låta sig föras till fartyget slår vi till och får inte bara honom fast för ett slutgiltigt landsförräderi utan även hans vänner.

Lewis Mitt pris är högt.

James Min vän, inget pris är högt nog för att få Raleigh dömd och avrättad med dessutom förlorad ära. Tagen på bar gärning på neslig flykt från landet måste

han förlora det sista anseende han har kvar. Då skulle till och med hans rykte bli ofarligt för mig.

Lewis Ers majestät, jag står till er tjänst men kräver garanti.

James Du har all garanti i världen om vi bara får fast Raleigh med händerna i kakburken.

Lewis Ni är inte ensam om att ha avundats honom i hela hans liv, ers majestät.

(bugar sig och går.)

James Han är min sista fruktan. Om han dör med högburet huvud som martyr för de förlorade elisabetanernas sak är jag förlorad. Men om jag får fast honom för försök till flykt ur landet kan ingen längre tvivla på hans förrådiska dubbelspel. Raleigh, det är du eller jag, och jag har inget val, och ingenting får överleva av dig, inte ens din ära.

Scen 4.

agent Ni är fri, Sir Walter, men ni måste skynda er.

Raleigh Jag tvivlar starkt på era ord, min vän.

agenten Hur så?

Raleigh Min frihet tillhör inte längre mig att välja. Jag är blott ett fallet vissnat höstlöv, virvlat runt och hänsynslöst av ödets vindar, som blott längtar efter att få lägga mig och dö. Du ger mig friheten att leva, säger du, du ger mig detta fartyg att begiva mig på flykt med i exil för resten av mitt liv i Frankrike, den trygga tillflyktsorten för var brittisk undersåte som blir kastad ut i mörkret av sin grymma moder Englands bittra hårdhet, skändad till oigenkännlighet av maktkomplexförvirrade och dumma autokrater. William, jag befarar att jag denna gången måste tacka nej. Jag vill dö fri och ej som multnad fånge i exilen. Låt min konung få sitt höga nöje att få hugga huvudet av mig. Hans destruktiva nöjes fåfänga blir någonting för mig att skratta åt, och detta mitt homeriskt överlägsna hånskratt skall förfölja honom in i döden. Må den narren få mitt huvud på ett fat. Mitt blod skall sedan aldrig kunna tvättas bort från hans regim.

(In träder plötsligt vakter.)

vakt Sir Walter Raleigh?

Raleigh Ja?

vakt Ni är under arrest.

Raleigh (föga förvånad) Vad säger ni?

vakt För flyktförsök från ert rättmätiga och lagenliga straff och dom.

Raleigh Min konungs dumhet överträffar då sig själv. Vad har han hittat på nu? Skall jag halshuggas direkt och få en namnlös grav i Deptford?

vakt Protestera inte, Sir. Er sammansvärjning är avslöjad, era vänner har bedragit er, och den som gav er denna möjlighet till flykt var bara ute efter kungens pengar. Han har fått sin lön för livet för att ha förrått er.

Raleigh Jag förstår. Den sedvanliga cirkusen, den rutinerade maktproceduren, alla mutar alla och förråder alla, och så slutar alla såsom maktens fångar och som korrumperade förrådare. Min vän, det gläder mig att jag får stiga av den eländiga karusellen.

vakt Tacka inte mig men tacka kungen.

Raleigh Ja, så står vi alla i omätlig tacksamhetsskuld till vår konungs rättvisa.

(går med vakterna)

Scen 5.

Burton Min son, vad kan jag mera göra för dig? Mitt bibliotek står öppet för dig med alla dess skatter, då du om någon visat den rätta pieteten mot dess innehåll. Allt mitt är ditt. Vad begär du mera?

Marlowe Jag skriver på en bok.

Burton Och behöver du min hjälp till det?

Marlowe Jag behöver er hjälp med att publicera den. Som tack skulle jag låta den publiceras i ert namn.

Burton Det är, förmodar jag, ditt stora verk om melankolins anatomi?

Marlowe Mitt sista och mitt definitiva verk.

Burton Och du kan omöjligt publicera den i eget namn?

Marlowe Alltför tidigt drabbades jag av den hårda erfarenheten att jag blott kunde arbeta som författare under andras namn. Från början arbetade jag med Thomas Kyd, men han svek mig och förrådde mig åt inkquisitionen. Då måste jag försvinna helt, och för att skydda mina meningsfränder, den fria tankens vänner, måste jag för alltid avstå från mitt namn för att vidmakthålla myten att jag var död. I många år kunde mina verk presenteras utan svårighet i William Shakespeares namn, en hederlig teateraffärsman från Stratford, som gärna tjänade små pengar på saken. Eter hans avsked fortsatte jag under John Webster, men med honom och Francis Beaumont och John Fletcher har jag sagt adjö till teatern. På gamla dagar har jag återvänt till min barndoms svärmerier för religionen. Meningen med min utbildning var att jag skulle bli präst, men jag blev rebell i stället och började min bana som Martin Marprelate.

Burton Ja, du var den ledande rebellen, den mest himlastormande av alla. Puritanerna skrek av skadeglädje och triumf när budet kom från Deptford att du blivit dödad, men få var de som trodde på det. Du var klokare än att starta krogslagsmål.

Marlowe Den officiella sanningen var den enda viktiga, så att jag kunde fortsätta arbeta i fred utan vidare bråk från myndigheterna. Men sedan dess har mycket hänt. Min förste välgörare Sir Walter Raleigh blev avrättad av kungen i ett justitiemord efter att han hållit Sir Raleigh tretton år i fängelse. Nu har Sir Walters minne blivit puritanernas stridsbanér mot kungamakten. Även Sir Francis Bacon har fallit, vanärad för alltid, offer för samme kung men överbevisad för korrupcion, en värre död än själva döden.

Burton Så du vill nu ta parti för puritanerna och ge dem ditt fulla personliga stöd genom detta märkliga religiösa arbete om melankolins anatomi?

Marlowe Ja, men jag behöver någons namn. Jag kan ej överge min linje att låta Christopher Marlowe vara död för allas bästa.

Burton Jag har aldrig skrivit något vettigt och har Englands ofarligaste rykte som bokmal, lärdd och prästman. Du skulle inte kunna få något säkrare namn än mitt.

Marlowe Just därför anholder jag om det.

Burton Så djävulen blev religiös till sist när han blev gammal. Varför inte. Faust blev ångerfull till sist. Jag gillar din idé. Så du ger dig i lag med puritanerna och emot kungamakten, obotlig rebell trots allt. Din väg var alltid svår, min son, men du har bara gjort den svårare.

Marlowe Det är i min natur. Så länge den bär framåt skyr jag inga svårigheter.

Burton Ordets frihet, tankens frihet, samvetsfrihet, kanske puritanerna kan leda oss därhän, men vägen dit är lång och svår.

Marlowe Och desto viktigare är det därför att ej svika den.
Burton Du har mitt imprimatur. Skriv, poet, i frihet och i evighet.
Marlowe Jag tackar er. Det var det enda som jag önskade av livet: att få arbeta i fred, och det om något ville livet aldrig riktigt unna mig.
Burton Ditt arbete är världens svåraste då det består av blott koncentration. Den yttersta koncentrationen medför livets högsta ansvar.
Marlowe Tack, min vän, för att ni låter mig få bära detta ansvar med er hjälp.
Burton Jag ser det som en ära. Tacksamheten är helt på min sida liksom nöjet att få bidra till att sätta myror i de lärdas huvuden i talrika generationer.
Marlowe Det är sporten med att skapa, ty all riktig skaparkrafts bestående produkter innebär bestående mysterier.
Burton Din hand, min vän. Vi skall nog komma överens. Ej någon kan arbeta ensam, och du har här funnit rätt hand och rätt partner än en gång.
(*skakar hjärtligt Marlowes hand.*)
Börja nu arbeta.
(*Burton går. Marlowe börjar arbeta.*)

Slut.

(*Verona 6.11.2002*)